

Universitetet
i Stavanger

FAKULTET FOR UTDANNINGSVITENSKAP OG HUMANIORA

BACHELOROPPGAVE

Studieprogram: Lektorutdanning for trinn 8-13

Fordypning i historie

Kandidatnummer: 9542

Veileder: Dversnes, Torjus

Tittel på bacheloroppgaven: Bruk av filmen *1917* for å lære historisk empati i en påbyggsklasse

Antall ord: ...7577.....

Antall vedlegg/annet:18607.....

Stavanger,14.06.2022.....

dato/år

Innholdsliste:

Kapittel 1: Innledning.....	1
Problemstilling	1
Oppgavens relevans.....	1
Oppgavens avgrensning.....	2
Kapittel 2: Teori	4
Hva er historisk empati?.....	4
Historisk empati som en kognitiv, affektiv eller kognitiv-affektiv øvelse?	4
Komponentene til historisk empati.....	5
Historisk empati i klasserommet	8
Filmteori	9
Filmens plass i klasserommet.....	10
Filmen <i>1917</i> i klasserommet	11
Kapittel 3: Metode.....	13
Kvalitativ metode	13
Utvalg av film og informanter.....	14
Hvordan undervisningsopplegget ble lagt opp.....	14
Kapittel 4: Analyse.....	17
Presentasjon av analysekategorier	17
Empati	17
Perspektiv-forståelse	18
Forståelse av det tyske perspektivet	19
Affektive reaksjoner	20
Historisk kontekst.....	21
Kapittel 5: Diskusjon.....	23
Kapittel 6: Konklusjon	25
Videre forskning.....	25
Kapittel 7: Litteraturliste	26
Kapittel 8: Vedlegg	28
Vedlegg1: Handlingsreferat av filmen <i>1917</i>	29
Vedlegg 2: Undervisningstime tre: Historisk empati	30
Vedlegg 3: Opplegg til timen etter filmvisningen.	31
Vedlegg 4: Elevenes skriftlige innleveringer	32

Kapittel 1: Innledning

Film har alltid vært mer enn underholdning for meg. Det har lært meg alt fra engelskspråklige kunnskaper til historiske hendelser, og de pirret interessen min for å lære mer om ulike personer og hendelser. Det var den største drivkraften bak denne bacheloroppgaven, da jeg ville sjekke hvor bra dette kan fungere i en hel klasse med elever som har vidt forskjellige interesser og bakgrunner. Å bruke film som et hjelpemiddel i undervisning er noe jeg mener kan være til stor fordel for å øke motivasjonen hos elevene, og skape et lærerikt og varierende læringsmiljø. Men spørsmålet blir da, hvordan skal dette best gjøres?

Problemstilling

I min oppgave har jeg valgt å fokusere på historisk empati, og hvordan man kan bruke filmen *1917* til å få elever til å lære dette. Problemstillingen denne oppgaven vil undersøke er: «hvordan kan filmen *1917* brukes for å fremme historisk empati i historieundervisningen?». Oppgaven vil prøve å finne svar på dette ved å bruke filmen *1917* i en påbyggsklasse i videregående skole til å tilrettelegge et undervisningsopplegg over tre uker med fem økter som varer i 90 minutter hver. Etter filmen vil elevene få i oppgave å svare på utleverte spørsmål angående filmen som skal gi de sjans til å vise hva de har lært om historisk empati, og knytte det til hendelsene og personene i filmen. Å bruke film i undervisningen er ikke et nytt fenomen, men det blir brukt i svært varierende grad blant norske lærere (Wagner, 2018). Med det sagt er det et stort potensialet ved å bruke dette mediet som et læringsverktøy (Marcus, 2005; Marcus et al., 2018; Rosenstone, 2017; Stoddard, 2012). Men siden det er et medium som er relativt lite brukt i forhold til tradisjonell boklæring og vanlig lærermonolog, trengs det mer forskning for å kunne bruke det på best mulig måte. Det er dette denne oppgaven prøver å belyse og føre til videre forskning.

Oppgavens relevans

Det er grunnlag for å forske på historisk empati ettersom det er ett av kjerneelementene i den nye læreplanen som kom med fagfornyelsen. I kjerneelementet «Historisk empati, sammenhenger og perspektiver» står det at

Elevene skal kunne vurdere sammenhenger mellom handlinger, hendelser og fenomener i fortiden og forstå at ulike ståsteder påvirker hvordan fortiden forstås og framstilles. [...] Elevene skal kunne forstå menneskers utfordringer og handlinger i fortiden. Samtidig skal de også forstå at den historiske utviklingen ikke var forutbestemt, men et resultat av menneskers valg og prioriteringer. (Utdanningsdirektoratet, 2022).

I tillegg er det ikke gjort tidligere forskning på bruk av filmen *1917* i sammenheng med å lære historisk empati. Det er derimot gjort lignende forskning på bruk av film til læring av historisk empati av Dversnes (2019), Metzger (2010), Marcus et al. (2018), og Stoddard (2012). Ved å se hvordan elevene reagerer på bruken av film, og hvordan de lærer, vil det føre til videre læring for hvordan lærere kan og bør bruke film som et hjelpemiddel i klasserommet.

Oppgavens avgrensning

Hovedfokuset i denne oppgaven vil være å se om elever kan utvikle historisk empati med film som primærverktøy, og med lærebok og forelesning som supplement. Videre vil oppgaven se nærmere på elevenes forståelse og bruk av historisk empati, samt deres evne til perspektivforståelse. Dette er styrt av kjerneelementet «Historisk empati, sammenhenger og perspektiver».

Kapittel 2: Teori

I dette kapittelet vil jeg ta for meg hva historisk empati er, og sette fokus på ulike tolkninger fra forskjellige studier om hva det er og bør inneholde. Videre tar det for seg hvordan historisk empati kan bli brukt i klasserommet. Siden bruk av spillefilm i klasserommet er en av basisene for oppgaven har jeg med filmteori, og teori om hvordan film kan brukes i undervisning.

Hva er historisk empati?

Det har blitt undersøkt av flere forskere over årene, og det har vært, og er fremdeles, et omdiskutert konsept. Et av de viktigste elementene i historisk empati er å forstå at det finnes ulike perspektiver når man undersøker historien. Studier av Endacott og Sturtz (2015), Endacott og Brooks (2013), og Lee og Shemilt (2011) bruker et begrep de kaller for *perspektiv-taking*, der man tar på seg perspektivet til en annen. Dette blir kritisert av Stuart Foster (1999) fordi man kan ikke ta på seg perspektivet til en annen. Mens studier av Barton og Levstik (2004), og Marcus, Metzger, Paxton og Stoddard (2018) bruker begrepet *perspective-recognition*, som jeg oversetter til perspektiv-forståelse, hvor man skal forstå at perspektiver er forskjellige ut i fra hvilken side man står på. For å forstå disse perspektivene må vi prøve å kontekstualisere deres handlinger, forstå verden slik de så den. En slik forståelse er grunnfestet i bevis og fakta, og kilder brukes for å tolke slike historiske perspektiv (Barton & Levstik, 2004).

Historisk empati som en kognitiv, affektiv eller kognitiv-affektiv øvelse?

Det kan fort bli forvirring når man snakker om historisk empati fordi det har fått flere ulike tolkninger fra ulike studier. Studier gjennomført av Foster (1999), og Brooks (2009) legger mer vekt på den kognitive siden av historisk empati, der det viktigste er å finne frem kunnskap om den historiske hendelsen ved hjelp av primærkilder og bruke ulike perspektiver på faktaene. Foster (1999) mener at denne kognitive øvelsen bør innebære at elevene blir presentert med en historisk periode eller hendelse som er preget av menneskelige handlinger, hvor de så skal finne historiske bevis (evidence) og bakgrunnskunnskap om kronologi og kontekst. Til slutt skal de kunne dra konklusjoner og lage deres egne forklaringer på fortiden/historien (Foster, 1999).

I motsetning til den kognitive øvelsen, handler affektiv historisk empati om å bry seg om personer i fortiden, hvor man prøver å forstå deres synspunkter og hva som lå bak deres handlinger. Å forme affektive forbindelser til fortiden muliggjør elevens syn på historiske personer som mennesker som slet med de samme problemene som mennesker i dag. Dette vil

lede til en rikere forståelse enn perspektiv-taking alene (Endacott & Brooks, 2013). Davison (2014) bruker følgende punkter for å definere affektiv historisk empati:

- Å bruke fantasien for å anerkjenne passende følelser
- Å høre på og underholde andres synspunkter
- Å bry seg om, og være sensitiv og tolerant mot folk fra fortiden (Davison, 2014, s. 8)

Barton og Levstik (2004) tar stilling til de som sier at historisk empati eller historiske spørsmål må være følelsesløse, og at følelser må holdes utenfor historiefaget. De skriver at «empathy without care sounds like an oxymoron. Why would anyone expend energy trying to understand historical perspectives if they had no care or concern for the lives and experiences of people in the past?» (Barton & Levstik, 2004, s. 228). Endacott og Brooks (2013) sier hvis elever bare skal bruke logikk og fornuft når de undersøker historiske personer, vil de være i en dårligere posisjon til å forstå hvordan disse personene ble påvirket av bekymringer som stolthet, frykt, kjærlighet, hat, desperasjon eller grådighet (Endacott & Brooks, 2013, s. 42–43).

Historisk empati som en kognitiv-affektiv øvelse betyr at man er nødt til å ta hensyn til både den kognitive siden, hvor man er opptatt av kontekst og hvordan bevismaterialer henger sammen, men også den affektive siden som innebærer å kunne forestille seg hvordan en historisk karakter kan ha følt og tenkt i en tenkt situasjon (Dversnes, 2019). Studier av Endacott og Brooks (2013), Barton og Levstik (2004) og Davison (2014) er enige om at den to-dimensjonale kognitive-affektive øvelsen er den beste, for det er den beste måten å skille mellom livet i nåtiden og fortiden, samtidig som man klarer å forstå at fortidens perspektiver har en gyldighet (Endacott & Brooks, 2013).

Komponentene til historisk empati

Barton og Levstik (2004) forklarer at for å få elevene til å bruke perspektiv- anerkjennelse for å mestre den siden av historisk empati er det fem elementer som læreren må være oppmerksom på og hjelpe til å utvikle i klasserommet. De fem elementene er:

1. «A sense of otherness»
2. «Shared normalcy»
3. «Historical contextualization»
4. «Multiplicity of historical perspectives»
5. «Contextualization of the present»

For å forstå ulike perspektiver er det nødvendig å kunne bruke disse elementene. «A sense of otherness» eller en oppfattelse av det som er annerledes, er å kunne se at andre personer har andre synspunkter enn oss selv, og å klare å forstå og/eller akseptere dem. Barton og Levstik (2004) skriver at «Recognizing that other people's values, attitudes, beliefs, and intentions may be different than one's own, then, is the starting point for mutual understanding, as well as the basis for meaningful communication» (Barton & Levstik, 2004, s. 210). "Shared normalcy", eller en delt forståelse av normalitet, betyr å kunne forstå at personer har ulike perspektiver, men også at man må kunne være åpen for at andres perspektiver gir mening, og at de ikke er et resultat av ignoranse, dumhet eller vrangforestillinger (Barton og Levstik, 2004). Å dele kjønn, etnisitet, kultur eller like erfaringer med den personen en undersøker vil gjøre det lettere å forstå den delte forståelsen av normalitet (Endacott, 2014). I undersøkelsen sin med fjerde og femteklassinger merket Barton og Levstik at «shared normalcy» kan være problematisk for elever å skjønne. Elevene trodde at personer i fortiden visste at de var gammeldagse, og lot være å gjøre ting på den smarteste måten. Her måtte lærer be elevene om å reflektere på dette, slik at de forsto at for personene i fortiden var dette normalt. Derfor er det viktig som lærer at man er oppmerksom på at elevene skjønner/ får reflektert hvorfor mennesker i fortiden hadde ulike perspektiver og synsvinkler. Den tredje komponenten, «historical contextualization», eller historisk kontekstualisering, er evnen til å forklare tidligere hendelser eller handlinger i form av historiske verdier, holdninger og den troen som eksisterte da. Disse forklaringene bør komme fra historiske bevis og være faktuelle riktige (Brooks, 2009, 2011). Det fjerde elementet i perspektiv- anerkjennelse er «multiplicity of historical perspectives», eller mangfold av historiske perspektiver. Det involverer en forståelse for at i historien har det alltid vært personer og grupper som har hatt forskjellige verdier, holdninger, og tro, og det har ofte ført til konflikt (Barton og Levstik, 2004). Dette er et viktig konsept for elever å lære, slik at de forstår at et demokratisk samfunn består av ulike personer med ulike meninger. Barton og Levstik skriver «If students- whether as children or adults- think that actions can be explained solely by reference to "the attitudes of the day", then they will have an impoverished view of history» (Barton & Levstik, 2004, s. 216). Det siste elementet til perspektiv- anerkjennelse er "contextualization of the present» eller på norsk «kontekstualisering av nåtiden». Barton og Levstik (2004) mener dette er det vanskeligste, og viktigste elementet å jobbe med i historisk empati. For å kunne aktivt og intellektuelt delta i et pluralistisk samfunn må elevene forstå at deres egne perspektiver blir påvirket like mye av nåtidens sosiale, kulturelle, økonomiske, religiøse og politiske krefter, som historiske personers perspektiver ble (Barton og Levstik,

2004). Perspektiv-ankjennelse er ett av komponentene til historisk empati, som fokuserer hovedsakelig på den kognitive siden, hvor man skal holde følelsene utenfor.

En annen komponent er den affektive siden, noe Barton og Levstik (2004) omtaler som «care» eller «å bry seg» på norsk. «Without care we could not possibly engage them in humanistic study: students will not bother making reasoned judgments, expanding their views of humanity, or deliberating over the common good if they don't care about those things» (Barton & Levstik, 2004, s. 229). Hvis man ikke bryr seg, vil man altså gjøre en dårligere innsats til å prøve å forstå andres perspektiver. Barton og Levstik deler «care» inn i fire:

1. Care about
2. Care that
3. Care for
4. Care to

«Care about» eller å bry seg på norsk, handler om å bry seg om historien. Med grunnlag i læreplanen, vil det i praksis bety at læreren bør prøve å styre undervisningen mot det elevene bryr seg om. Dette kan ofte være personlig og emosjonell problematikk, noe elevene kan kjenne seg igjen i. Den historien som virker interessant vil elevene i større grad bry seg om (Barton & Levstik, 2004; Dversnes, 2019). Det er lettere å bry seg om at noe skjedde, «care that», hvis elevene har en personlig eller emosjonell reaksjon til fortiden. De kan for eksempel oppleve avsky for noe fælt som skjedde, eller stolthet for noe landet oppnådde (Brooks, 2011). «Care for» eller «å bry seg om noen» handler om å ville hjelpe ofre som har blitt behandlet urettferdig. Det er selvfølgelig umulig å gå tilbake i tid og gjøre om på en situasjon, men det går an å bruke denne historiske kunnskapen om hva som er galt og riktig til å hjelpe personer i nåtiden. Brooks (2011) skriver at elever brukte denne affektive forbindelsen til å forstå nåtidens hendelser, men det kunne også hemme deres forståelse for perspektiv-ankjennelse, spesielt «a sense of otherness». Men det er også forskning på andre felt som viser at det kan ha kognitive og rasjonelle gevinster (Barton og Levstik, 2004; Brooks, 2011). Nel Noddings (2013) har kritisert denne formen for historisk affektiv empati. Han mener det fører til et falskt simulert forhold mellom elev og en person fra fortiden, som ikke tjener noe hensikt. Til slutt har vi «care to» eller «å bry seg om å bruke historien». I praksis betyr det at elevene må kunne lære å bruke det de har lært av historien til å se flere sider av en sak, og å kunne være åpen for andres meninger og perspektiver. Hensikten er å kunne bli et bedre deltakende menneske i et fungerende demokrati (Barton & Levstik, 2004; Brooks, 2011; Dversnes, 2019).

Endacott og Brooks (2013) summerer opp komponentene til historisk empati, og lager en definisjon på hva historisk empati må innebære i deres forståelse av begrepet:

- Historisk kontekstualisering: å forstå forskjellene fra nåtiden og den tiden man undersøker, som inkluderer en dyp forståelse av de sosiale, politiske og kulturelle normene fra tidsperioden man undersøker, samt tilegning av kunnskap av historiske hendelser som skjer rundt samme tid eller samtidig som den perioden man undersøker.
- Perspektiv taking: å prøve å forstå en annens tidligere levde erfaringer, prinsipper, posisjoner, holdninger og tro for å prøve få en anelse om hvordan den personen tenkte om en situasjon.
- Affektive forbindelser: man må ta i betraktning at historiske personers levde erfaringer, situasjoner, eller handlinger kan ha påvirket deres affektive respons til en situasjon og kunne klare å gjøre en sammenlikning/forbindelse til ens egne livserfaringer som kan ha fellestrekk.

Endacott og Brooks (2013) forklarer her at alle disse komponentene er viktige på egenhånd, men til sammen utgjør de det de kaller for historisk empati, og denne to-dimensjonale formen for historisk empati hjelper å fremme to mål: a) nærliggende mål, for eksempel et mål i læreplanen, og b) ultimate mål, slike som fører til en større forståelse, evner eller disposisjoner som kan være til fordel livet ut.

Historisk empati i klasserommet

Å overføre teorien om historisk empati til praksis i klasserommet kan være vanskelig, spesielt siden det er ulike teorier om hvordan det bør gjøres. En teori til hvordan det bør gjøres i praksis blir fremstilt av Endacott og Brooks (2013) som en firetrinnsmodell. 1) en *introduksjonsfase* der elevene skal bli kjent med den historiske perioden eller personen(e), 2) en *etterforskende fase* der elever studerer primær- og sekundær-kilder i detalj for å få en bedre forståelse rundt historisk kontekst, historisk perspektiv og relaterte affektive betraktninger, 3) en *presentasjonsfase* der elevene demonstrerer den forståelsen de har tilegnet seg, og 4) en *refleksjonsfase* der elevene blir spurt om å lage forbindelser mellom fortiden og nåtiden, samtidig som de reflekterer over om deres personlige syn har endret seg som et resultat av å engasjere seg i historisk empati. Disse fasene kan fungere individuelt, men bør streves etter å brukes sammen som en del av et større prosjekt (Endacott & Brooks, 2013). Den tre-punktlige definisjonen fra Endacott og Brooks (2013), samt denne firetrinnsmodellen ble brukt i en studie av Endacott og Sturtz (2014), som et grunnlag for en pedagogisk undervisningssituasjon der

målet var å få elever til å lære historisk empati. Der ble det brukt primær- og sekundærkilder rundt temaet antikkens Hellas, i tillegg til diskusjoner blant elevene og skriveoppgaver. Kohlmeier (2006) på den andre siden, brukte Sokratiske seminarer i sitt klasserom for å få elever på niende trinn til å tolke og diskutere historiske dokumenter som skulle føre til en økt forståelse for historisk empati. Bevisene hun legger frem viser at disse seminarene fungerer som et bra forum for å utvikle perspektiv- anerkjennelse og «å bry seg».

Film er en annen metode som ofte blir brukt, og Alan S. Marcus et. al (2018) viser at med film er perspektiv- anerkjennelse mulig fordi det posisjonerer seeren til visse synspunkter gjennom produksjonens narrativ (eksempelvis kameravinkler, redigering) av filmen. Et eksempel er i filmen «Downfall» (2014) hvor man ser de siste dagene til Hitler i bunkeren. Spillefilmer har et unikt bruksområdet der «The affective elements of Hollywood movies make them unique historical sources when it comes to making us care. It is here that teaching with film for empathy can also align with using film to engage in difficult history.» (Alan S. Marcus et. al, 2018, s. 34). Det unike redskapet som film er kan brukes til å se historien gjennom en viss gruppe menneskers perspektiv, og det kan gjøre det lettere å bry seg om dem som gruppe eller deres utfordringer.

Filmteori

En historisk film er en spillefilm eller dokumentar som aktivt prøver å gjenskape fortiden (Rosenstone, 2017). Den dramatiske historiefilm (Hollywood-filmer) er den desidert mest populære, og er «the most important form of history in the visual media» (Rosenstone, 2017, s. 36). Eksempler på slike filmer er *Schindler's List* (1993), og *1917* (2019). Slike historiske filmer blir ofte kritisert for deres manglende historiske nøyaktighet, og for deres fremvisning av historien gjennom noen få protagonister. Men det Rosenstone (2017) argumenterer for at de gjør bra er å få seeren til å ikke bare se og høre, men leve seg inn og føle fortiden. Ved hjelp av stemmer, lyd og musikk og bilde, blir fortiden fortalt slik at vi skal føle med de som blir fremvist.

En dokumentar har mange likhetstegn med spillefilmen, for eksempel å fortelle en lineær fortelling, ofte rundt et stort eller bredt tema, der de fokuserer på en liten gruppe mennesker, med musikk og lydeffekter som får frem følelser. Men til forskjell fra dramafilm bruker dokumentarfilmer ofte film og bilder fra arkiver, istedenfor iscenesatte filmscener. Det har også blitt populært å ha eksperter som sitter og forteller innimellom gamle arkivbilder som skal gi en videre mening til fortiden (Rosenstone, 2017).

Filmens plass i klasserommet

I skrivende stund er film et av de største mediene i verden, og det har blitt utviklet i over hundre år. Det blir brukt til både underholdning og undervisning, og ungdom i årene 16-24 år brukte i 2021 i gjennomsnitt 91 minutter hver dag på film/serier (Statistisk sentralbyrå, 2021). Det er derfor ikke rart at i en undersøkelse av Wagner (2018), svarte alle 19 lærerne at de brukte film i varierende grad i sin undervisning. Et av filmens verktøy som lærerne kan bruke er å la filmen hjelpe elevene til å gi mening til noe som skjedde i fortiden ved hjelp av elementer som scener, kostymer, lyd, dialog og karakterer. Rosenstone (2017) skriver videre at film, som tekster, er en konstruksjon av en simulert fortid, ikke en bokstavelig virkelighet, men en metaforisk en. Men der tekst og film ofte skiller seg er i bevisene som foreligger. Film kan ofte finne opp karakterer, dialog eller hendelser som ikke blir bevist med historiske fakta, og det kan ta vekk den «historiske» siden med film, men ikke den historiske «tenkende» siden. Historiske filmer kan derfor være gode hjelpemidler til å ta opp tema som individ- eller gruppe-identitet, klasser, etnisitet, krig, kolonialisme, revolusjoner, ideologier og nasjonalisme (Rosenstone, 2017).

Selv om film er et bra virkemiddel i undervisning, har det sine begrensninger. Marcus (2005) påpeker at det er viktig for elever å lære det han kaller for «film literacy» som er å kunne vurdere og bruke en historisk film, uten å godta at alt man ser i filmen er sant. Man må kunne sjekke det opp mot historiske kilder, og kunne litt om hvordan film blir satt sammen for å vite hva som er filmatiske virkemidler, og hva som er forsøk på å gjenskape historien. Videre skriver Metzger (2010) at man som lærer bør stille elevene spørsmål om filmen, og engasjere dem i intellektuell og reflekterende tenking om ideene og informasjonen de har tilegnet seg.

Hvis man skal undervise med film bør man ha et mål med den, i tillegg til å bruke andre kilder (Marcus et al., 2018). Marcus (2005) skriver at en måte er å sammenlikne filmer og se på deres mottakelse og deres synspunkter (hvordan fremstilles filmene), en annen er å bruke film sammen med historiske primærkilder og bruke de til å lære om perspektiver om temaet/perioden. Videre påpeker han at filmer kan få elever til å bry seg om undertrykte eller ofre, fordi man får et tettere bånd gjennom det visuelle og auditive. Når man skal bruke filmer som kan være dystre, kan det være lurt å gi elevene spørsmål på forhånd, slik at de har noe de skal se etter. Det kan hjelpe å stimulere de intellektuelle og emosjonelle reaksjonene til filmen (Marcus, 2005). Dette er Landsberg (2009) enig i, og mener at en film kan skape proteseminner som Landsberg forklarer med at seerne “are brought into intimate contact with a set of experiences that fall outside of their own lived experience, and as a result, are forced to look as if through someone else’s eyes.” (Landsberg, 2009, s. 222). Disse proteseminnene kan være

spesielt nyttige til å skape en affektiv forbindelse mellom den som studerer disse menneskene fra fortiden, og individene som blir undersøkt.

Filmen *1917* i klasserommet

Filmen *1917* er en dramatisk forestilling av to soldater som har en viktig beskjed som må nå soldatene ved frontlinjen før de går inn i et bakholdsangrep.¹ Filmen er basert på gjenfortellingene som bestefaren til regissøren Sam Mendes fortalte ham, men er ellers fiksjon, og bare ligner på virkeligheten. Den vant tre Oscar-priser og er rangert som den 122ende beste filmen på IMDB.

Film bør bli brukt som en del av et større undervisningsopplegg, og kan være et springbrett for å introdusere, studere og diskutere ulike historiske hendelser og temaer (Dversnes, 2019; Metzger, 2010). Et slikt tema er krig, og da kanskje mer spesifikt første verdenskrig, som *1917* prøver å vise frem. Romain Fathi (2020) skriver:

«the movie certainly does not aim to make spectators relive or experience the war. Rather, it simply invites the audience to think about the meaning of war, what it does to people, and whether it has a purpose, a usefulness or not» (Fathi, 2020, s. 386)

Siden vi følger disse personene så tett, kan vi enklere få et innblikk i hvordan krig påvirket en mann, og dette er en av grunnene til at jeg valgte denne filmen.

¹ Et handlingsreferat ligger som vedlegg. Vedlegg 1: Handlingsreferat av filmen *1917*.

Kapittel 3: Metode

I dette kapitlet viser jeg til det metodiske rammeverket for min oppgave. Videre vil det gå igjennom hvorfor jeg valgte en kvalitativ tilnærming for å finne svar på min problemstilling, og hvilke styrker og begrensninger den har. Det vil i tillegg gjøre rede for oppgavens informanter, og gjennomføringen av undervisningsopplegget.

Kvalitativ metode

Kvalitativ forskning kan defineres som å «utforske menneskelige prosesser i en virkelig situasjon» (Nilssen, 2012, s. 13). Det handler om å gå i dybden på et begrenset felt og for å få mer nyanserte svar enn hva man hadde fått av en kvantitativ forskning. I mitt eksempel, hvor jeg forsker på en skoleklasse vil en kvalitativ studie gi meg en dypere forståelse over hvordan elevene tenker, og det gir dem muligheten til å svare med egne ord og tanker.

For å få svar på problemstillingen min «hvordan kan filmen *1917* brukes for å fremme historisk empati i historieundervisningen?» har jeg valgt en enkeltcasestudie der jeg har fulgt en påbyggsklasse på videregående i tre uker. Slike enkeltcasestudier er spesielt nyttige hvis man skal finne informasjon om en gruppe (Berg, 2004). Creswell (2013) skriver at på generelt grunnlag er casestudier det beste når man vil finne ut noe i dybden. Videre har jeg valgt å basere hovedtyngden for analyse materialet mitt på elevtekster, der elevene skulle svare på spørsmål angående første verdenskrig og filmen *1917*. Berg (2004) skriver at dokumenter og observasjon av informanter er to av flere måter man kan innhente materiale fra enkeltcasestudier. Videre kan man legge til at slike personlige dokumenter gir informasjon og innsikt om subjektet (eleven) som ikke ville vært tilgjengelig hvis man gikk for en kvantitativ forskningsmetode (Berg, 2004). For at denne kvalitative forskningsmetoden skal holde en vitenskapelig metode og kunne gjenskapes er det viktig å nevne to ting. Den første er objektivitet, det er viktig å nevne hvilke områder som har blitt undersøkt og gjennom hvilke midler slik at andre kan forsøke å gjenskape forskningen (Berg, 2004). Man kan aldri være helt objektiv, man vil alltid være påvirket av ens levde erfaringer, men man skal likevel forsøke å være objektiv. Jeg var både forsker og lærer på samme tid, og det fører til en større forståelse av elevenes tankemåter, men det kan også forandre deres væremåte, og utfordre forskerens objektivitet (Nilssen, 2012). Den andre er generalisering, altså kan resultatene for denne enkeltcasestudien gjelde for liknende studier (Berg, 2004). Det vil uansett være andre resultater hvis en gjør en liknende studie, fordi elevene vil naturligvis være annerledes, men med samme fremgangsmåte burde man få resultater som samsvarer med mine. Når det gjelder mitt forskningsprosjekt foregikk det på en videregående skole i Rogaland høsten 2021. Det var under en praksisperiode der jeg

var lærer for en påbyggsklasse i historie. Det var 26 elever i klassen, jevnt fordelt gutter og jenter og i aldre mellom 19-23 år. På grunn av noe fravær, hovedsakelig grunnet Covid-19, var det 18 elever som leverte inn sine svar på oppgavene de hadde fått. Det er disse 18 tekstene jeg kommer til å bruke som grunnlag for min oppgave.

Utvalg av film og informanter

Filmen *1917* ble valgt fordi den viser ulike perspektiver, får frem konteksten om hvordan soldatene bodde, hvilke klær de brukte, og hvilke våpen som ble brukt. Det er en sterk emosjonell film som kan være med å engasjere elevene. For å ivareta elevenes anonymitet har jeg gitt dem pseudonymer i alfabetisk rekkefølge på tekstene slik jeg fikk dem fra skolen. I utdragene jeg velger å fremvise vil jeg gjøre kosmetiske endringer for å unngå skrivefeil i min oppgave, og for å få frem deres poeng tydeligere.

Hvordan undervisningsopplegget ble lagt opp

Tabell 1: Oversikt over undervisningsopplegget

Første økt	Andre økt	Tredje økt	Fjerde økt	Femte økt
Introduserte elevene til historisk empati. Gjennomgang på tavlen og diskusjoner i plenum.	Forelesning med PowerPoint om første verdenskrig, samt repetisjonsoppgaver for å gi dem kontekst.	Forelesning med PowerPoint om første verdenskrig og repetisjonsoppgaver for å gi dem kontekst.	Så filmen <i>1917</i> .	Repeterte elementer fra filmen og ga ut oppgavene til den skriftlige innleveringen.

Før elevene skulle se filmen ble de introdusert til temaet første verdenskrig gjennom en kombinasjon av læring fra lærer ved hjelp av PowerPoint, repetisjonsoppgaver til kapittelet fra læreboken og leselekser. Jeg hadde hatt elevene i noen få uker før vi begynte med historisk empati, og hadde da gått igjennom kolonialisering og imperialisme som forløper til første verdenskrig. Videre ble de introdusert til historisk empati, og det ble brukt en økt på 90 minutter til å hjelpe elevene med å forstå begrepet, samt noen oppgaver som skulle stimulere deres intellektuelle og reflekterende tanker om temaet². Filmen *1917* varer i 1 time og 59 minutt, noe

² Se vedlegg 2: Undervisningstime tre: Historisk empati

lenger enn en historietime. Jeg valgte å vise filmen i sin helhet istedenfor å vise klipp for at elevene skulle få oppleve det som en hel opplevelse. Det styrker forbindelsen til karakterene og fortellingen (Metzger, 2010). Dermed måtte vi bruke litt av matfriminuttet. Mesteparten av filmen er filmet som om det er ett langt klipp, da vi følger hovedpersonene og deres reise. Filmen ble vist via Netflix, og det kan skape begrensninger til gjenskapelse av dette prosjektet. Hvis man ikke har tilgang til filmen via en DVD eller strømmetjeneste kan det være vanskelig å få vist den, i tillegg til at man må ta hensyn til at det er 15 års aldersgrense og har elementer av grafisk innhold. Etter filmen, ble det i neste historietime jobbet med refleksjoner rundt hvordan det var å være soldat under første verdenskrig med fokus på britisk side, siden det er en britisk soldat vi følger gjennom filmen. Først ble det stilt spørsmål av meg i plenum for å stimulere elevene til å reflektere, samt se hva de husket ettersom det var to dager etterpå. Etter en dialog med elevene i plenum fikk de et oppgaveark med noen stikkord som de kunne tenke over, og spørsmålene til oppgaven som de skulle svare på³.

³ Se vedlegg 3: Opplegg til timen etter filmvisningen.

Kapittel 4: Analyse

Presentasjon av analysekategorier

Analysen av de elevproduserte tekstene angående hvordan det var å være en britisk soldat under første verdenskrig vil være basert på fem følgende kategorier: Empati, perspektiv-forståelse, forståelse av det tyske perspektivet, affektive reaksjoner, og historisk kontekst. Her vil de ulike spørsmålene som elevene fikk utlevert være veiledende for kategoriene. En oversikt er fremstilt i tabell 1.

Tabell 2: Analysegrunnlag

Utlevert spørsmål	Hva som blir målt
Reflekter over hvordan britene hadde det kontra tyskerne i krigen / på slagmarken.	<ul style="list-style-type: none">- Empati- Forståelse av det tyske perspektivet
Hvordan rasjonaliserte man sine valg? Å drepe noen man ikke egentlig har noe vondt imot?	<ul style="list-style-type: none">- Affektive reaksjoner- Perspektiv-forståelse
Hvorfor fulgte man ordre? Hvorfor gikk de til krig frivillig?	<ul style="list-style-type: none">- Historisk kontekst
Hadde du fulgt ordre? Klart å skyte noen du ikke ville noe vondt egentlig?	<ul style="list-style-type: none">- Affektive reaksjoner- Perspektiv-forståelse
Hvordan var leveforholdene i skyttergravene? Hvordan tror du det påvirket mentaliteten og psyken til soldatene?	<ul style="list-style-type: none">- Historisk kontekst- Affektive reaksjoner

Empati

Denne kategorien undersøker om elevene bryr seg om menneskene, hendelsene, og historien. Menneskene som blir fremvist i denne filmen er soldater, hovedsakelig britiske, men også noen sivile mennesker som er havnet i kryssilden. 17 av 18 elever viser i varierende grad empati for soldatene. Kun én viser ingen grad av empati for soldatene. På grunn av filmens nærgående innblikk i soldatenes reise er det grunn til å tro at det gjør det enklere for elevene å føle med dem, noe Barton og Levstik (2004) kategoriserer som «care for». At elevene bryr seg om soldatene kan føre til økt engasjement til å lære mer om første verdenskrig, og denne empatien

for soldatene er affektivt preget, men kan også inneholde kognitive elementer. Disse elevenes tanker er et godt eksempel på deres empati for soldatene i første verdenskrig:

Soldatene hadde tøffe hverdager og dårlige leveforhold med lite søvn og mat, dårlig hygiene og en kamp om livet i hvert angrep. Dette tror jeg påvirka psyken til soldatene, også i ettertid. (Christoffer, skriftlig innlevering, 2021).

For å rasjonalisere valgene sine under første verdenskrig tror jeg man måtte lukke følelsene sine ute. Tenke på treningen man har fått i forkant av krigen, de som fikk det. Det er sikkert vanskelig å drepe noen man ikke har noe vondt imot. Men når man lever som man gjør under disse vilkårene og under disse omgivelsene så blir man kanskje litt hjernevasket og tåkesyn så man går inn i en tilstand hvor man bare lever i nuet og gjør det man får beskjed om (Fredrik, skriftlig innlevering, 2021).

Det å være en britisk soldat har nok ikke vært særlig lett. Soldatene levde i trange skyttergraver og hadde ikke særlig tilgang på mat, drikke eller gode sengeplasser. De var også borte fra familien, som må ha vært veldig tøft i lengden da de sitter og lur på om de noen gang får se dem igjen. Deres medsoldater dør rundt dem og de har lite tilgang på medisinsk hjelp. (Malin, skriftlig innlevering, 2021).

Empatien som fremvises av disse tre elevene viser at de prøver å forstå soldatenes tøffe situasjon. Alle tre bruker historisk kontekst for å klare å sette seg inn i hvordan de tror soldatene hadde det. De har brukt det de så i filmen, hvor vi får et tett innblikk i hvordan en skyttergrav kunne se ut, for å prøve å sette seg inn i soldatenes følelser (Davison, 2014). Fredrik klarer å føle med soldatene og dermed gi en forklaring på hvorfor en soldat kunne drepe noen. Christoffer og Malin reflekterer over psyken til soldatene, og hvordan omgivelsene og grunnleggende behov var så dårlige at det kan påvirke deres evne til å tenke rasjonelt.

Perspektiv-forståelse

Klarer elevene å forstå perspektivene til soldater fra første verdenskrig? Det er en oppgave som er svært vanskelig på grunn av den store avstanden mellom en av de verste krigene i historien og en elev som lever i Norge med fred og velstand. Barton og Levstik (2004) sier det er lettere å identifisere seg med personer fra fortiden hvis man deler like erfaringer, kjønn, etnisitet eller kultur. Ved å forstå perspektivet til en historisk person eller i dette tilfellet en soldat vil elevene få en bredere forståelse av historien (Barton & Levstik, 2004). De fleste elevene mener at som soldat var man nødt til å drepe, fordi man ikke hadde noe valg hvis man ville prøve å overleve. Disse elevsvarene viser til det:

Hvis jeg hadde jobbet som soldat hadde jeg fulgt ordre. Og om jeg måtte drepe hadde jeg nok gjort det. Å skyte noen blir annerledes i krig. Du utfører en ordre og kan ikke tenke på fienden som ett uskyldig menneske. Jeg tror nok at jeg kunne drept noen ved ordre. Men hvordan man reagerer etter en slik hendelse er umulig å si. (Sarah, skriftlig innlevering, 2021).

Hvis man setter seg selv inn i den situasjonen så er det lett å si at man ikke vil drepe, men det er sånn man måtte gjøre. Hvis en tysker skyter mot deg så skal du skyte tilbake. De var lært opp til å skyte fienden. Overlevelsesinstinktet til mennesket sier at man skal skyte å da blir det fort at man dreper for å holde seg i live. (Lene, skriftlig innlevering, 2021).

Selv om det kan være vanskelig å forstå perspektivet til en soldat fra første verdenskrig, klarer begge disse elevene å sette seg selv i en slik situasjon. Sarah reflekterer i tillegg om hvordan det måtte være i etterkant av å ta et liv i en krig, og at det er umulig å si hvordan det er uten å oppleve det, noe som i seg selv er en god refleksjon. Lene tar opp det etiske spørsmålet på en god måte når hun prøver å forstå perspektivet til soldatene. Å si at man ikke ville drepe noen virker som en god tanke, og gjerne det korrekte moralske å gjøre, men her viser hun at det kan virke naivt å ha den tankegangen. Dette viser at hun forstår hvordan situasjonen var, og at soldatene hadde lite valg. Selv om det er få delte erfaringer mellom elevene og de historiske personene i krigen og filmen, kan filmen *1917* ha skapt proteseminner som har gjort det enklere for elevene å forstå seg på perspektivene til en soldat fra den tidsperioden (Landsberg, 2009).

Forståelse av det tyske perspektivet

De fleste vil nok si at tyskerne var på feil side av første verdenskrig, men soldatene hadde ikke stort valg. Kan elevene klare å se perspektivet til de tyske soldatene, eller blir det for stor avstand mellom delte erfaringer («shared normalcy»)? (Barton & Levstik, 2004). Flere av elevene klarer å se forskjellen mellom ytre faktorer til soldatene, som våpen, skyttergraver, bunkerser og klær.

Jeg tror at britene hadde dårligere forhold under første verdenskrig enn tyskerne. Dette ser vi i filmen når vi får se forskjellene på skyttergravene deres. Tyskerne sin er mer systematisk enn britene sin. Dette kan påvirke soldatene negativt, da de mister vanlige rettigheter og lever som «dyr». [...] Jeg syntes også at tyskerne sine uniformer så «bedre» ut en britene, fordi de var renere og så mer systematiske ut. (Eirin, skriftlig innlevering, 2021).

Jeg tror nok psyken til soldatene etter hvert ble dårlig. De hadde det nok ikke godt som soldater, lite mat, lite søvn, hardt arbeid osv. [...] De fleste soldater i krigen både på tysk og britisk side hadde nok ikke fått valget om å bli med i krig. (Henrik, skriftlig innlevering, 2021).

Eirin er en av flere elever som nevner forholdene i skyttergravene og levetilstandene ute i felten, hun har brukt filmen som historisk kontekst hvor det vises at britene har gravd ut skyttergraver i gjørmen, mens tyskerne har flere bunkerser og brakker av betong. (Barton & Levstik, 2004). Henrik, og flere av elevene skriver at soldatene, uten å nevne hvilken side, hadde det dårlig. Her kan det tolkes som at de tar hensyn til at ingen av soldatene, verken tyske eller britiske,

hadde noe valg i å kjempe. Eller så kan det tolkes som at elevene bare ikke spesifiserer hvilke soldater de mener.

Affektive reaksjoner

Første verdenskrig var en veldig fæl krig, og filmen *1917* fremstiller deler av hvor fælt det var ved å vise «ingenmannsland», lik som er ugjenkjennelige, en by i ruiner og soldater som blir meiet ned av mitraljøser. Uansett alder eller kjønn kan dette skape reaksjoner, og her undersøkes det på hva elevene ble følelsesmessig berørt av, og om det endret deres historiske forståelse. Barton og Levstik (2004) sier at elevene lettere bryr seg om historien hvis de får en emosjonell reaksjon. Her har vi en elev som har tenkt nøye igjennom hvordan en soldat hadde det, og en besvarelse som er spesiell i form av at det er skrevet i form av en soldats perspektiv fra første verdenskrig.

Det å se folk rundt deg dø, bli sprengt til biter eller bli hardt skadet selv risser seg inn i hjernen både der og etter. Å venne seg til lukten og synet av døden kan umulig være sunt for menneskets psykiske helse. Alltid være på vakt skaper en stor paranoia. Dårlig med søvn, drikke og mat kan få deg til å hallusinere. Gjemme deg når du hører skudd eller bombe-lyder hjemsøker deg selv om krigen er ferdig. PTSD som ble den store lidelsen etter krigen. For å glemme eller få en god nattesøvn når du endelig er ferdig blir umulig å gjøre edru. Når du kom hjem ble du bare til en tom sjel som vandrer blant de levende (Julie, skriftlig innlevering, 2021).

Det har følt helt for jævlig nå i dag, det er flere netter jeg bare våkner om jeg plutselig hører noe – og kommer det mye lyd spontant så blir jeg helt hysterisk og all vit går fra meg. Jeg skal stå til slik at mine unger slipper å oppleve dette slik som jeg gjorde den dag. (Roar, skriftlig innlevering, 2021).

Julie viser omsorg og engasjement for å beskrive hvor ille det må ha vært å være en soldat under første verdenskrig. Her har hun tatt inspirasjon og kontekst fra filmen og undervisningen, men har også sett for seg hvordan det kan være for en soldat som overlever og kommer hjem. Roar skrev i form av en soldat fra første verdenskrig og det var en veldig unik og interessant besvarelse. I dette sitatet viser han en omsorg for soldaten, men også de som ble indirekte påvirket av krigen, som for eksempel barna. Dette er en form for «care for», hvor han bryr seg om det fæle som skjedde med disse menneskene. I tillegg er det en form for «care that», der han viser at han bryr seg om at det skjedde, og at det skapte en emosjonell forbindelse (Barton & Levstik, 2004).

Historisk kontekst

Elevene bruker informasjon om perioden til å prøve å forstå hva normene var for soldater under første verdenskrig, hvordan det å leve i denne perioden var annerledes enn det er å leve i dag. De bruker blant annet filmen *1917* til å kontekstualisere hendelsene, i tillegg til fakta fra undervisning for å få en oversikt over hvilke politiske og kulturelle normer som formet soldatene og menneskene som levde under første verdenskrig. Dette går inn under det Endacott og Brooks (2013) kaller for historisk kontekstualisering, en av komponentene til historisk empati. Disse elevbesvarelsene viser hvordan filmen ble brukt til å visualisere det de hadde lært av historieboka og undervisningen:

I filmen vi så fikk man inntrykk av at britene hadde det mer møkkete i grøftene enn tyskerne. Det var dårlige lagde skyttergraver og generelt mer møkkete og slitent, mer gjørme og mindre betong enn tyskerne sine skyttergraver. Tyskland sine skyttergraver var lagd av mye mer betong, det var også lagt ut sandsekker i skyttergravene deres for å unngå gjørmete skyttergraver. Tyskerne hadde også bedre senger og større kanoner i sine skyttergraver. Mellom 1915 og 1917 var det mange store offensiver langs vestfronten. Det ble brukt store artilleribombardementer og gjort store framstøt med infanteri. En kombinasjon av skyttergraver, maskingeværstillinger, piggråd og artilleri påførte mange tap på begge sider. Som følge av dette klarte ikke noen av troppene å tre fram så mye som var ønsket og frontlinjen ble stort sett den samme hele denne perioden. (Fredrik, skriftlig innlevering, 2021).

Levekårene i skyttergravene var meget dårlige. I filmen *1917* ser man tydelig dette. Skyttergravene til britene er absolutt verst. De syke og skadde sitter nærme hverandre. De går på do i skyttergraven og lever der hele døgnet. Spanskesyken blir som ett resultat av forholdene i skyttergravene. (Sarah, skriftlig innlevering, 2021).

Fredrik bruker informasjon fra filmen til å forsterke det han lærte fra undervisning, i tillegg til at han har med fakta fra andre kilder som han har funnet på egen hånd som beskriver konteksten til frontlinjen ved første verdenskrig. Dette er en god fremstilling av historisk kontekst der både filmen blir brukt for å forstå historie slik Alan S. Marcus et al (2018) beskriver, men også fakta fra andre kilder som Foster (1999) fremhever. Sarah bruker også filmen til å forstå omstendighetene rundt frontlinjen, men hun reflekterer også på hvordan de dårlige hygieniske forholdene var en av grunnene til at spanskesyken ble til. Her har hun brukt fakta fra forelesninger og lærebok til å kontekstualisere fortiden (Foster, 1999).

Kapittel 5: Diskusjon

Avslutningsvis vil det være interessant å se hvordan resultatene stemte med mine forventninger til studiet, og om det går an å videreføre opplegget eller resultatet. Ettersom dette var første gang elevene hadde hørt om historisk empati var jeg svært usikker på hvordan resultatene av dette studiet kom til å bli. Filmen *1917* fremstiller flere emosjonelle scener, og gjennom sin kinematografi og redigering, kan den skape flere affektive reaksjoner hos en seer. Dette ga meg grunn til å tro at det var en god film til å bruke da temaet var første verdenskrig. Mine funn viser at 17 av 18 elever som svarte på den skriftlige innleveringen viste i varierende grad historisk empati. Faktum at bare en elev ikke viste noen form for empati tilsier at undervisningsopplegget fungerte, og at elevene klarte å lære historisk empati ved hjelp av hovedsakelig filmen *1917*, men med andre hjelpemidler som lærebok og forelesning.

Jeg ble svært overrasket av én elev som svarte i form av en soldats perspektiv fra krigen. Dette viste en form for kreativitet og forståelse for alle kategoriene under historisk empati som jeg ikke hadde forventet, og viser at elever har en kreativitet som bør slippes fri i så mange muligheter som vi kan tilrettelegge for. Hvis jeg skulle gjort det igjen, ville jeg satt av mer tid til å diskutere tysernes perspektiv, og hva elevene mente om dem. Det er en av svakhetene med filmen, og som burde tas med i betraktning før den brukes. Når det kommer til om dette opplegget og resultatene kan videreføres vil jeg si ja, men det er også rom for forbedringer. Om man vil bruke film til å undervise historisk empati kan man bruke *1917*, men tidligere studier har brukt filmer som *12 Years a Slave*, *The Wave* og *Swing Kids* (Dversnes, 2019; Dversnes & Wagner, 2022; Stoddard, 2012). Det er viktig å gi elevene konteksten til filmen før den ses, og at de har kunnskaper om fakta rundt perioden/hendelsen. Noe som også burde være med i en slik her forskning er gruppesamtaler/gruppearbeid der elevene får sjanse til å høre hva sine medelever mener. Dette er noe som blir brukt av Kohlmeier (2006), og Dversnes (2019), og er noe jeg kunne hatt med. Er det noe jeg tar med meg videre fra denne studien er det at god planlegging og gode verktøy for tilretteleggelse til elevene er ekstremt viktige. Det er mange måter å lære historisk empati på, og både denne oppgaven i tillegg til andre som jeg har nevnt, har vist at film kan være et godt verktøy for nettopp det.

Kapittel 6: Konklusjon

Denne oppgaven har undersøkt om det går an å bruke filmen *1917* til å lære historisk empati til elever på videregående skole. Det ble gjort en kvalitativ undersøkelse i en påbyggsklasse på en videregående skole. Av alle 18 elevene som var med på hele prosjektet viste 17 elever at de hadde lært historisk empati i varierende grad. De gikk fra å aldri ha hørt om uttrykket «historisk empati» til å kunne vise empati for personer i fortiden, vise at de forstår hvilke tanker og følelser som muligens gikk gjennom hodet på en soldat under første verdenskrig, vise at de kan forstå perspektivet til noen andre ved hjelp av kontekst og visuelle hjelpemidler, og vise at de bryr seg om personer fra fortiden. Teorien til Landsberg (2009) om at film kan fungere som protese-minner vil jeg si stemmer godt med resultatene mine. Denne oppgaven har vist at det går an å bruke film til å undervise historisk empati, og jeg håper at det er elementer her som kan brukes om igjen, som for eksempel teorien til Barton og Levstik (2004) om å bry seg. Jeg mener film kan legge til rette for at det blir enklere å bry seg om folk i historien. Samtidig som det er ting som kan tilføyes i et annet liknende undervisningsopplegg, eksempelvis å ha med gruppeseminarer eller diskusjoner rundt skriftlige innleveringer.

Videre forskning

Her har det blitt forsket på en skoleklasse over tre uker, men det hadde vært interessant å bruke flere klasser over seks uker for å sammenlikne et undervisningsopplegg med hensikt om å lære historisk empati. Med LK20 har historisk empati blitt noe alle historielærere må forholde seg til, og det hadde vært interessant og nyttig om det hadde gått an å få til en felles forståelse på hva det er, og ikke er.

Kapittel 7: Litteraturliste

- Barton, K. C., & Levstik, L. S. (2004). *Teaching history for the common good*. Lawrence Erlbaum Associates.
- Berg, B. L. (2004). *Qualitative research methods for the social sciences* (5th ed.). Pearson.
- Brooks, S. (2009). Historical Empathy in the Social Studies Classroom: A Review of the Literature. *Journal of Social Studies Research*, 33(2), 213–234.
- Brooks, S. (2011). Historical Empathy as Perspective Recognition and Care in One Secondary Social Studies Classroom. *Theory & Research in Social Education*, 39(2), 166–202. <https://doi.org/10.1080/00933104.2011.10473452>
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative inquiry & research design: Choosing among five approaches* (3rd ed.). Sage.
- Davison, M. (2014). Developing an Historical Empathy Pathway with New Zealand Secondary School Students. *History Education Research Journal*, 12(2), 5–21. <https://doi.org/10.18546/HERJ.12.2.02>
- Dversnes, T. (2019). *Historisk empati som innfallsvinkel til dybdel ring*. University of Stavanger, Norway. <http://hdl.handle.net/11250/2601415>
- Dversnes, T., & Wagner, D.-A. (2022). Film as a gateway to teaching about slavery through historical empathy: A case study using *12 Years a Slave* (McQueen, 2013). *History Education Research Journal*, 19(1), 18. <https://doi.org/10.14324/HERJ.19.1.06>
- Endacott, & Brooks, S. (2013). An Updated Theoretical and Practical Model for Promoting Historical Empathy. *Social Studies Research and Practice*, 8(1), 41–58. <https://doi.org/10.1108/SSRP-01-2013-B0003>
- Endacott, J. L., & Sturtz, J. (2015). Historical empathy and pedagogical reasoning. *The Journal of Social Studies Research*, 39(1), 1–16. <https://doi.org/10.1016/j.jssr.2014.05.003>
- Fathi, R. (2020). 1917. *History Australia*, 17(2), 385–387. <https://doi.org/10.1080/14490854.2020.1756867>
- Foster, S. (1999). Using Historical Empathy to Excite Students about the Study of History: Can You Empathize with Neville Chamberlain? *The Social Studies*, 90(1), 18–24. <https://doi.org/10.1080/00377999909602386>
- Kohlmeier, J. (2006). “Couldn’t she just leave?”: The Relationship Between Consistently Using Class Discussions and the Development of Historical Empathy in a 9th Grade World History Course. *Theory & Research in Social Education*, 34(1), 34–57. <https://doi.org/10.1080/00933104.2006.10473297>
- Landsberg, A. (2009). Memory, Empathy, and the Politics of Identification. *International Journal of Politics, Culture, and Society*. <https://doi.org/10.1007/s10767-009-9056-x>
- Marcus, A. S. (2005). «It Is as It Was»: Feature Film in the History Classroom. *The Social Studies*, 96(2), 61–67. <https://doi.org/10.3200/TSSS.96.2.61-67>

- Marcus, A. S., Metzger, S. A., Paxton, R. J., & Stoddard, J. D. (2018). *Teaching history with film: Strategies for secondary social studies* (2. Utg.). Routledge.
- Metzger, S. A. (2010). Maximizing the Educational Power of History Movies in the Classroom. *The Social Studies*, 101(3), 127–136. <https://doi.org/10.1080/00377990903284047>
- Nilssen, V. L. (2012). *Analyse i kvalitative studier: Den skrivende forskeren*. Universitetsforl. [https://www.nb.no/search?q=oaiid:"oai:nb.bibsys.no:991236976704702202"&mediatype=bøker](https://www.nb.no/search?q=oaiid:)
- Noddings, N. (2013). *Caring: A relational approach to ethics & moral education* (2nd ed., updated.). University of California Press.
- Peter Lee & Denis Shemilt. (2011). The concept that dares not speak its name: Should empathy come out of the closet? *Teaching History (London)*, 143, 39–49.
- Rosenstone, R. A. (2017). *History on film/film on history* (Third edition.). Routledge.
- Statistisk sentralbyrå. (2021). *Bruk av ulike medier, etter kjønn, alder, statistikkvariabel, år og medietype*. Statistikkbanken. SSB. <https://www.ssb.no/statbank/table/12947/tableViewLayout1/>
- Stoddard, J. D. (2012). Film as a ‘thoughtful’ medium for teaching history. *Learning, Media and Technology*, 37(3), 271–288. <https://doi.org/10.1080/17439884.2011.572976>
- Utdanningsdirektoratet. (2022, juni 1). *Kjerneelementer—Læreplan i historie – fellesfag i studieforberedende utdanningsprogram (HIS01-03)*. <https://www.udir.no/lk20/his01-03/om-faget/kjerneelementer?lang=nob>
- Wagner, D.-A. (2018). *Teachers’ Use of Film in the History Classroom: A Survey of 19 High School Teachers in Norway*. 24.

Kapittel 8: Vedlegg

Vedlegg 1: Handlingsreferat av filmen <i>1917</i>	29
Vedlegg 2: Undervisningstime tre: Historisk empati.....	30
Vedlegg 3: Opplegg til timen etter filmvisningen.....	31
Vedlegg 4: Elevenes skriftlige innleveringer.....	32
Tabell 1: Oversikt over undervisningsopplegget.....	14
Tabell 2: Analysegrunnlag.....	17

Vedlegg1: Handlingsreferat av filmen *1917*.

I filmen *1917* følger vi de to soldatene Blake, og Schofield, som begge har graden «Lance Corporal». De har fått et viktig oppdrag om å levere ny informasjon til frontlinjen, for å unngå at deres medsoldater løper inn i deres sikre død i et tysk bakholdsangrep. For å få til dette er de nødt til å krysse «ingenmannsland», gå gjennom de tyske forlatte bunkersene, gjennom en fransk by som har blitt bombet til ruiner for så å nå de 1600 soldatene som skal til å storme tyskerne. Vi blir vist og fortalt hvordan skyttergravene til britene er, og hvordan noen av skyttergravene og bunkersene til tyskerne er. De møter på både allierte og fiender på veien, i tillegg til en sivil fransk dame som gjemmer seg i en kjeller. Alt dette skjer i løpet av mindre enn et døgn, og soldatene blir testet til det ytterste. Mens de går gjennom et gårdstun blir et tysk krigsfly skutt ned av britene, men den tyske soldaten overlever. Blake prøver å hjelpe han ut fra det brennende flyet, men da han legger fra seg våpenet stikker tyskeren han med en kniv, dette fører til at Lance Corporal Blake dør. Schofield dreper den tyske piloten og fortsetter reisen på egenhånd, og når så vidt frem til regimentet i tide. Angrepet har så vidt startet, men han får beskjeden til generalen i tide til å stoppe resten av angrepet. Til slutt treffer Schofield broren til Blake og forteller han nyhetene om hans død.

Vedlegg 2: Undervisningstime tre: Historisk empati

Plan for empatisk historietenkning, egne notater til timen pluss oppgaver til det som var gjennomgått i timen før.

Forklare hva vi mener med empatisk historietenkning. Skille mellom affektiv og kognitiv empati.

Affektiv = føle det en annen person føler (den dere kanskje er best kjent med)

Kognitiv = vite konteksten til en annens liv og klare å sette seg inn i deres situasjon (uten å la det handle om seg selv). Sette en historisk kontekst rundt en hendelse slik at det går an å sette seg inn i en persons ståsted gjennom tid og sted.

Ting dere må huske på at er annerledes fra i dag og fortiden: verdenssyn (grunnsyn, verdier og motivasjoner).

Selv om dere skal prøve å klare å forstå hvorfor en person gjorde slik han gjorde, betyr ikke det at dere skal ha de samme tankene. Dere skal forstå handlingene ut ifra bevis og fakta, og gjøre konklusjoner selv.

Det er viktig å unngå presentisme når dere analyserer fortiden. Altså husk at de ikke hadde den samme informasjonen, teknologien, grunnsyn osv.

Hvis du kunne spurt en person fra x koloni fra 1800-tallet, hva ville du spurt hen om?

Gi 10 eksempler på hva du tror var gode og dårlige konsekvenser av koloniseringen i moderne tid.

Hvilke verdier tror du lå til grunn for at koloniherrne koloniserte store deler av verden.

Kan du se noen av de samme verdiene i nyere tid? I dag? Hvor?

Vedlegg 3: Opplegg til timen etter filmvisningen.

Notater til timen.

Etter å ha sett filmen *1917*, få elevene til å tenke over hvordan det var å være i deres situasjon. Hvordan ville du (elevene) handlet? Hadde du turt å følge ordre? Hadde du turt/ kommet på å tenke over ordre og hvorfor dere skal gjøre x? (spør dem om ulike momenter i filmen).

Etter å ha sett filmen, hva tenker dere om hvordan det var å være soldat under første verdenskrig? – muntlig plenum.

- Så dere hvor skittent det var i skyttergravene? Når han fikk en såret hånd ned i et åpent sår – mange bakterier. Spanskesyken kom.
- Fienden (tyskerne) ødela alt som kunne vært nyttig før de trakk seg tilbake.
- De sivile – franskdamen og ungen i en ruinert by.
- Alle soldatene som hørte på en som sang.
- De nevnte «shellshock», granatsjokk, i dag kalt PTSD.
- Noen menn vil bare krige?
- Hva var ingenmannsland?

Skriv en side om hvordan det var å være soldat i første verdenskrig på britisk side.

Ting å ha med/tenke over: reflekter over hvordan britene hadde det kontra tyskerne i krigen/ på slagmarken.

Hvordan rasjonaliserte man sine valg? Å drepe noen man ikke har noe vondt imot?

Hvorfor fulgte man ordre? Hvorfor gikk de til krig frivillig?

Hadde du fulgt ordre? Klart å skyte noen du ikke vil noe vondt egentlig?

Hvordan var levetilstandene i skyttergravene? Hvordan tror du det påvirket mentaliteten og psyken til soldatene? Både der og da, men også i ettertid.

Hva tenker du om krig generelt; hvorfor oppstår det og hva innebærer det? Både for de som kriger, men også de som ikke gjør det.

Vedlegg 4: Elevenes skriftlige innleveringer

Anders

Skriv en side om hvordan det var å være soldat i første verdenskrig på britisk side.

Reflekter over hvordan britene hadde det kontra tyskerne i krigen / på slagmarken.

Hvordan rasjonaliserte man sine valg? Å drepe noen man ikke egentlig har noe vondt imot?

Hvorfor fulgte man ordre? Hvorfor gikk de til krig frivillig?

Dei hadde ikkje noko valg enn å følge ordrene, og dei var nokk redde for konsekvensene det kunne få. Dei hadde ikkje så møyje valg for å gå i krigen.

Hadde du fulgt ordre? Klart å skyte noen du ikke ville noe vondt egentlig?

Hadde nokk fulgt ordre, for hadde våre redd for konsekvensene vist ikkje. Hadde nokk ikkje likt å skyte på andre, så veit ikkje om eg hadde greid de eller ikkje.

Hvordan var levetilstandene i skyttergravene? Hvordan tror du det påvirket mentaliteten og psyken til soldatene?

Det var veldig vanlig i skyttergravene med psykiske sykdommer. Spesielt når soldatene måtte drepe motstanderen. Sykdommene gikk fra stress til PTSD. Symptomene kunne være sterke minner om den traumatiske hendelser, og dei fikk flashbacks, der du gjennomgår hendelsen på nytt og mareritt om det som skjedde.

I skyttergravene var der kaldt, der var ikkje noe form for isolasjon eller varme i skyttergravene. Noen frøs i hjel pga dårlig vær og dårlige klær. Maten dei fikk var ikkje av den beste kvalitet. Dei ville ikkje spise maten, men måtte for å overleve. Det kom rotter og spiste noko av den maten de hadde, og dette førte også til sult.

Det var mange som døde i skyttergravene siden dei ble bombardert ned av fienden. Så dei døde enten av smellet eller av dei giftige stoffene fra bomben. I skyttergravene var det også dårlig hygiene så mange fikk sykdommer. Så mange døde også av sykdommer.

Hva tenker du om krig generelt; hvorfor oppstår det, og hva innebærer det? Både for de som kriger, men også de sivile.

Krig oppstår somregel på grunn av tilgang til livsviktige naturressurser, ideologi, religion og ønske om politisk makt. Det handler altså om å gjøre motstanderen forsvarsløse og om å bestemme hvordan motstanderen skal leva. Konflikter og kriger vil kanskje aldri ta slutt, men vi må aldri gi opp for å skapa fredelige løsninger.

Det eg syns er at det ikkje kommer så mye godt ut av krig. I kriger er det mange som dør, både for de som kriger, men også sivile. Det går ut over alle.

Bente

Skriv en side om hvordan det var å være soldat i første verdenskrig på britisk side.

Slik det så ut i filmen, så det ut som britene levde i sorpehull med det minimale til å leve, mens tyskerne brukte mer krefter på at soldatene skulle ha det bra. Det har sine opp og nedsider på begge. Om du lever i et sorpehull er du mer eksponert til sykdommer, men kan bevege deg raskere rundt. Mens tyskerne bruker mer tid på å sette opp som gjør det vanskeligere å flytte seg rundt.

Viss du tenker deg at du er i en situasjon der du står med et våpen mot fienden, for å rasjonalisere sine valg i den situasjonen tror jeg de tenkte en eller flere av disse tingene: Hadde fienden ver i samme situasjon hadde de skutt, krig er krig og/eller religiøse grunner.

De ikke til krig frivillig tror jeg, det var en «win, or die trying situation» der om de ikke kjemper lar de de andre ta over eller om de kjemper kan de vinne. De fleste ville ikke la de andre ta over deres land fordi de kunne bli slaver eller verre til det andre landet.

Jeg tror med så lite valg som de hadde på den tiden så ville jeg gått til krig og skutt andre. Det er bedre å kjempe for å vinne en å la seg selv tape.

Krig oppstår når de mektige vil ha mer makt og må begynne å ta fra andre stormakter. Det oppstår fordi alle er grådige og vil vær best. Sivile i disse landene vil ha vansker med import og ting, som kan føre til mangel på råvarer. Om krigen skjer inne i et av disse landene vil de alltid dø sivile i «crossfire»

Christoffer

Å være britisk soldat i første verdenskrig

Det er vanskelig for oss idag å vite korleis det var å være i krig og leve som soldat under krigen. Soldatane hadde tøffe kvardagar og dårlige leveforhold med lite søvn og mat, dårleg hygiene og ein kamp om livet i kvart angrep. Dette trur eg påverka psyken til soldatane, også i ettertid. Krigen og mange traumatiske opplevingar på slagmarka kunne føre til granatsjokk, eller det vi idag kallar PTSD. Dette måtte fleire leve med i lang tid etter krigen og det var en stor belastning for mange.

I krigen var det også nokså store forskjellar mellom de britiske og de tyske soldatane. Dette ser vi eksempel på i filmen «1917», der vi ser at skyttargravene til tyskarane var finere enn britane sin og det kunne sjå ut som de hadde betre senger, meir mat osv.

Vi idag kan lure på korleis soldatane klarte å drepe menneske de egentleg ikkje hadde noko personlig imot. Det er vanskelig for oss å sette oss inn i situasjonen, men slik eg ser det, trur eg det kunne være lettare enn vi trur å legge følelsane bak seg å gå i krigsmodus. Om dei ikkje skøyt, blei dei skytt sjølv, og det trur eg trumfet den dårlige samvittigheten bak å drepe nokon. Samtidig tenkjer eg at om eg får spørsmålet «Hadde du klart å skyte nokon du egentleg ikkje ville noko vondt?» , ville eg svart nei, men det er vanskelig å seie.

Vi kan også lure på kvifor nokon gikk frivillig inn i krig. Eg tenkjer det hadde noko med ære å gjøre. Om du var mann trur eg det gjorde noko med statusen din og manndommen din om du blei med i krig, og at det var på en måte «forventa». Mange ville også gjøre alt for å forsvare landet sitt og vinne krigen.

Daniel

Hvordan det var under første verdenskrig

Under første verdenskrigen på vestfronten var det skyttergraver fra belgia/nederland i nord til sveits i sør. Livs standardene i disse skyttergravene var varierende ifra plass til plass, men generelt ble di beskrevet som helvete mellom jord og gjørme. Det var noen skyttergraver som hadde rotter i seg, noen hadde gjørme som var slimete og illeluktende. Mange av soldater led av PTSD, et konsept som var helt nytt på den tiden og ble kalt «shell shocked». Dette skjedde etter månedsvis med kanon skyting, noe som skjedde nesten hver dag. Dette hadde langvarig effekt i ettertid da folk ikke fikk sove og bare et lite smell gjør at det klikker til hos veteranene.

Det var og forskjeller mellom skyttergravene til for eksempel allierte på vestfronten og trippelalliansen. For eksempel ble som regel tyske skyttergraver bygget med tanke på lengre opphold og som regel bedre hygiene. I stedet for eksempel ble britiske skyttergraver bygget simplere som og gjorde slik at det var mer rotter og sykdom generelt. På grunn av det var så mye gjørme og skitt så ble det og veldig mye fot problemer da føttene kanskje gikk våte konstant.

Hvordan vi rasjonalisere valgene vi tar i krigen blir ofte satt som drep eller bli drept. Og mange vil nokk se det på den måten, så vil og mange på den tiden spesielt di som beskytter hjemlandet deres, der kommer nasjonalismen og veldig sterkt inn. «for the fatherland» et berømt ordtak fra britene blir «for king and country» der di slåss for å beskytte kronen i england.

De gikk villig til krig da det blir satt vekt på personer for å beskytte landtet, og via propoganda får dei folk til å bli med å sloss i krigen. Når dei er i krigen så blir det straffet å stikke fra kampen, muligens og ved draps straff. På den måten blir det mer villige folk til å sloss. Noen liker og krigen og drepingen.

Jeg hadde fulgt ordre hvis så lenge det var kompetente folk over meg, og ja jeg tror under rette motivasjonen så ville jeg kanskje klart det under krig. Dette er et vanskelig spørsmål ettersom jeg ikke vet hvordan jeg hadde reagert under en slik situasjon, men siden jeg har jaktet så har jeg kjent det adrenalinet ved avfyring av ei kule på et dyr.

Kriger er noe som ikke burde eksistert, men uheldig vis så er det folk som liker hverandre lite nokk at dei ikke kan leve med hverandre lengre. Det er og kanskje folk som ønsker mer makt og landområdet for seg selv. Og når dette er et land så må det ta over fra et annet land som da sannsynligvis tar imot kampen. Dette innebærer at et land trenger uansett soldater og di kommer

til å bli brukt en eller annen gang. Noen ganger er det lik motstand på begge sider noe som gjør at krigen går ingen vei og soldater får det bare værre og værre.

Under kriger er det alltid sivile som får det verst ettersom soldatene er trente og kan slåss så hvis di har det dårlig så tar di det ut over sivile befolkningen i området. Det samme skjer når det er rolig for soldatene.

Eirin

Soldat under første verdenskrig

Jeg tror at britene hadde dårligere forhold under første verdenskrig enn tyskerne. Dette ser vi i filmen når vi får se forskjellene på skyttergravene deres. Tyskerne sin er mer systematisk enn britene sin. Dette kan påvirke soldatene negativt, da de mister vanlige rettigheter og lever som «dyr». Dette kan gjøre det vanskelig for dem når de kommer tilbake fra krig, da de kan være veldig preket av det. Det kan også være veldig godt for soldatene å komme hjem etter krig, da de kanskje setter mer pris på livene sine nå enn før. Jeg syntes også at tyskerne sine uniformer så «bedre» ut enn britene, fordi de var renere og så mer systematiske ut. Jeg tror grunnen til at de klarte å drepe mennesker er for stolthet over landet sitt, og en følelse av at det var en jobb og at de måtte gjøre det. De måtte følge ordre fordi soldatene som ga ordrene hadde høy stilling og var respekterte menn. Jeg tror at alle landene fortalte til soldatene hvorfor de måtte krige for landet sitt, og «hjernevasket» dem til å tro at krig var den eneste løsningen, derfor klarte de å drepe andre mennesker.

Jeg er usikker på om jeg kunne klart og fulgt en ordre om å skyte noen. Men jeg tror at på den tiden var alle redde for sitt eget liv og gjorde det de kunne for å overleve. Jeg tror at krig oppstår fordi noen folk med mye makt er uenige og mener at krig er den eneste løsningen. Dette gjør at folk blir redde og vil delta for å kjempe seg selv og folk de er glade i.

Reflekter over hvordan britene hadde det kontra tyskerne i krigen / på slagmarken.

Ut i fra det som blir sagt i timen, så tyder det som britene ikke hadde rutiner for renhold, eller hvordan de skulle opprettholde gravene til en optimal standar. Siden

Tyskerne hadde vist skyttergraver av betong, som gjorde renholdet mye lettere å holde det rent og holde standaren til gravene.

Hvordan rasjonaliserte man sine valg? Å drepe noen man ikke egentlig har noe vondt imot?

På den tiden ble man fortalt at det var fienden og så fikk høre fra høyere hold hva som skjedde med de tidligere landene, som hadde tapt. Man ble også lovet heder og ære og sikkert mer til når

de vant krigen. Utover krigen så finner man jo ut om venner og eventuelt familie er drept i krigen å da kommer revange lysten frem. Noe som kan hemme fornuften i tankegangen.

Hvorfor fulgte man ordre? Hvorfor gikk de til krig frivillig?

Man gikk frivillig ut i krig da det til slutt ble en obligatorisk ting å vær i militæret, å en av hovedoppgavene var å følge kommandoen til øverste leder. Å man hørte selvfølgelig på sjefen/lederen som ga ut ordre for å ikke bli straffet.

Hadde du fulgt ordre? Klart å skyte noen du ikke ville noe vondt egentlig?

Det kommer helt ann på situasjonen og hva som har skjedd i forkant. Hvis jeg måtte skyte noen å jeg hadde hatt noe valg hadde jeg stått over, eller skutt for å hemme i stedet fro å drepe.

Hvordan var levetilstandene i skyttergravene? Hvordan tror du det påvirket mentaliteten og psyken til soldatene? Både der og da, men også i ettertid.

Samtidig så kunne man aldri hvile skikkelig i en slik situasjon som de var i, da de leve i konstant fare. Dette førte til at mange soldater som overlevde krigen fikk diagnosen shellshock/granatshokk som i dag blir kalt for ptsd.

Av det som ble sakt i timen så hørtes levetilstandene dårlige ut. Man hadde lite renhold i gravene og det var blod, lik, søppel og helt sikkert avføring fra medsoldater. Dette førte til store samling av bakterier som militæret gikk runt i daglig, som hadde en skyhøy risiko for å infisere alle mulige sår.

Hva tenker du om krig generelt; hvorfor oppstår det, og hva innebærer det? Både for de som kriger, men også de sivile.

Krig fører med seg mye død og fordervelse, og ikke minst økonomisk ødeleggelse. Krigene kommer av store uenigheter om hva folk eier eller kontrollerer. Eller så kan de oppstå ut i fra politiske grunner. Krigene innebærer som sakt mye død og skader, både på land(jorder og liknende) og på bygninger.

Fredrik 1 Verdenskrig. (Levevilkår, omgivelser osv.)

I filmen vi så fikk man inntrykk av at britene hadde det mer møkkete i grøftene enn tyskerne. Det var dårlige lagde skyttergraver og generelt mer møkkete og slitent, mer gjørme og mindre betong enn tyskerne sine skyttergraver. Tyskland sine skyttergraver var lagd av mye mer betong, det var også langt ut sandsekker i skyttergravene dere for å unngå gjørmete skyttergraver. Tyskerne hadde også bedre senger og større kanoner i sine skyttergraver.

Mellom 1915 og 1917 var det mange store offensiver langs vestfronten. Det ble brukt store artilleribombardemener og gjort store framstøt med infanteri. En kombinasjon av skyttergraver, maskingeværstillinger, piggråd og artilleri påførte til at det var mange tap på begge sider. Som følge av dette klarte ikke noen av troppene og tre fram så mye som var ønsket og frontlinjen ble stort sett den samme hele denne perioden.

For å rasjonalisere valgene sine under første verdenskrig tror jeg man måtte lukke følelsene sine ute. Tenke på treningen man har fått i forkant av krigen, de som fikk det. Det er sikkert vanskelig å drepe noen man ikke har noe vondt imot. Men når man lever som man gjør under disse vilkårene og under disse omgivelsene så blir man kanskje litt hjernevasket og tåkesyn så man går inn i en tilstand hvor man bare lever i nuet og gjør det man får beskjed om. Man lever seg vel sånn i situasjonen at der du er det er det som er realiteten der og da.

Så man fulgte ordre fra sine overordnende for at det var jobben sin og man lukket ute følelsene fordi man måtte det for å klare seg. Jeg vet ikke hva jeg hadde gjort i en slik situasjon, men for å klare seg så må man vel lukke følelsene ute og gjøre det man tror er best der og da. I militæret og i krigssituasjon så stoler man og respekterer sine befaler mye at du bare avlyder ordre tenker jeg. Mange gikk kanskje inn i krigen frivillig fordi de ikke hadde noe annet sted og gå eller at det var et press om at man skulle ære landet sitt.

Leveforholdene i skyttergravene var ikke gunstige og det krydde av sykdommer, blod, møkk osv. som ikke er en veldig god kombinasjon. Dette påvirker nok mentaliteten og psyken til soldatene veldig mye, fordi det er ganske brutalt å leve blant sårede medsoldater og venner samtidig som det ligger lik og så videre over alt.

Krig er jo en organisert bruk av våpenmakt mellom grupper av mennesker som har i den hensikt og tilintetgjøre motparten eller påtvinge motparten sin egen vilje. Så jeg tenker at krig oppstår på grunn av konflikter og behov for makt. Krig innebærer tragedie og sorg, det er kostbart og forurenser mye. Ikke noe godt kommer ut av krig.

Henrik

Oppgave historie

Å være soldat under 1. verdenskrig kan ikke vert lett. Dårlige levevilkår og det å leve i frykt og redsel og hele tiden være på vakt. Det å gå rundt og være redd for å dø og aldri vite når det kommer et angrep. Dårlig med mat, lite søvn, kaldt og vått ute, mye gjørme og trangt i skyttergravene der de oppholdt seg.

Britene hadde det nok litt verre i forhold til tyskerne. Britenes skyttergraver var trangere, simplere bygd. Tyskerne sine skyttergraver var noe større, bedre bygd og bedre plass.

Dårlige klær og utstyr gjorde forholdene på slagmarken verre. Det var gjørmete område de skulle operere i, og det ble forventet ganske masse av soldatene. Det ble gravd ut rundt 40 000 kilometer skyttergraver, der det var få som kom ut fra levende.

Soldatene både på tysk og britisk side måtte hele tiden prestere best, hele tiden være «pålogget» og operative å klar for krig.

Under krigen og som soldat jobbet man ut i fra ordre fra overordnede. De opererte etter en slagplan, og de hadde et mål, det å vill over fienden og vinne jord/land. Det ble nok derfor lite rom for å ta egne valg, men at man måtte operere ut fra ordre. Det at de måtte drepe noen de ikke hadde gjort noe mot, uten å egentlig ville det, men måtte siden de var fiender. De fleste soldater i krigen både på tysk og britisk side hadde nok ikke fått valget om å bli med i krig, de fleste var sendt ut fordi de måtte, siden de var mannfolk.

Det ble brukt gass, våpen, stridsvogner, fly og flammekastere, som er ganske brutale våpen. Noen steder ble det og plassert ut miner som fienden skulle trække på.

Å følge ordre var noe de måtte. Man var ikke i krig frivillig, og det var strenge kår. Det var nok bare slik det var, at alle skulle følge ordre. Og jeg regner med at man nok ble straffet om man ikke følge ordre eller ikke gjorde som en skulle. Reglene var nok simple i krig, følg ordre eller få en straff, i verstefall bli drept.

Om jeg hadde vert med i 1. verdenskrig, hadde jeg nok fulgt ordre og gjort som overordnede sa, ettersom det bare var slik de fleste gjorde. Men om jeg hadde havnet i en situasjon der jeg måtte drepe, hadde jeg måtte tenke meg om. Det er ikke noe en kan lyst til å gjøre mot noen man ikke har møtt og kjenner bakgrunnen til.

Jeg tror nok psyken til soldatene etterhver ble dårlig. De hadde det nok ikke godt som soldater, lite mat, lite søvn, hardt arbeid osv. Dette tok nok mer på psyken enn noen av de på den tiden tenkte over. Og de fleste hadde det nok vanskelig i tiden etter, om de kom ut av krigen i live.

Krig generelt er ikke en god ting uansett. Det skaper sinne hos begge parter, og flere ser nok fort svart og har nok kun et mål, det å kvitte seg med fienden. En krangel om et landområde, som var tilfelle i 1. verdenskrig, tok flere tusen uskyldige liv. Og i nyere tid kan det heldigvis ordnes og diskutere på en annen måte enn å gå til krig.

Når en krig oppstod da var det grunnet krangel mellom to eller flere parter, som ønsket land eller område. Og for å oppnå det som noen andre og ønsket tenkte de at krig var den beste løsningen. Og som nevnt betyr krig at flere uskyldige mister livet, ettersom de fleste ikke var i krig frivillig som soldater. For de sivile ville de tog gå ut over på en negativ måte, med mye uro, og at mange mistet hus og hjem, og fikk dårlige og vanskelig levevilkår.

Krangler og uenigheter mellom land blir løst på en annen måte nå i nyere tider enn de ble da. Det er mye høyere terskel for krig. Selv om det ikke er helt slutt med krig, da det fortsatt er mindre kriger mellom mindre land i u-land.

Inger

Leve i 1 verdenskrig fra britisk side.

Å leve som soldat i 1 verdenskrig kan neppe vær enkelt. Å leve i frykt for å hele tiden være på vakt, for tyskerne å ikke dø i angrep. Flere som var med hadde sikkert ikke valg om å bli med eller ikke, men følte ett press fra landet. Flere har nok søsken som og er med i krigen, og derfor følte de måtte. I filmen ser vi at alle er menn, og alle som skal i krig er menn. Flere er i tidlig voksen årene, og derfor nok blitt presset til å bli med i krigen.

I slagmarken kan jeg nok se for meg at tyskerne hadde bedre levevilkår da de hadde flere krigere. De hadde finere «sandsekker» som lå fint oppover bakken i skyttergravene. I tillegg store bunkere med mange køyesenger, til krigerne. De var godt etablerte med mye utstyr, og godt utstyr. Britene igjen kunne vi se hadde dårligere vilkår, da skyttergravene var «styggere». De hadde senger inni veggene i skyttergraven, som ikke var senger en gang. De lå inni veggen. I filmen ser vi jo og at tyskerne hadde mye utstyr, som de hadde ødelagt før de reiste videre. Her og var det stort utstyr, som har vært veldig viktig i krigen for å prøve å vinne over britene.

I selve krigen måtte de drepe fienden. Her og kan vi se for oss hvordan vi selv hadde reagert på en beskjed om å drepe. Noen hadde klart det greit, men andre hadde ikke klart å gjennomføre. Flere i fra 1 verdenskrig har nok slitt psykisk etter påfølgende skader, med PTSD. Jeg selv hadde ikke klart å skyte uavhengig ordre eller ikke, da samvittigheten spiller for stor rolle. Men i en krig er det nok ikke valg om å gjøre det eller ikke, da å vinne mot fienden er viktigere.

Å ta i mot kommandoer er nok heller ikke lett, da voksne menn skal sjefen over andre voksne menn. Alle har egne meninger og derfor vil det skape konflikter. Lite mat, mange menn, lite soving blir fort uenigheter og derfor vanskelig å holde seg seriøs. Men alle er der for ett felles mål, å derfor og at flere følger sjefene. Men over lang tid så vil psyken svekkes da egne meninger blir ned prioritert. Flere vil nok heller ikke kjenne seg selv som person, da du alltid får beskjed om hva du skal gjøre.

Krig i seg selv tror jeg ikke løser noen ting. Krig gjør ofte ting enda verre, da den andre parten alltid vil heve seg. Kommunikasjon er ofte nøkkelen til det meste, men i krigen kom dem aldri sammen for å faktisk snakke. Flere mistet livet unødvendig, og flere ble mer skadet enn de faktisk hadde trengt både fysisk og psykisk. Ett eksempel i 1 verdenskrig var granatsjokk som i dag er PTSD. Flere sleit da de kom hjem, og flere sleit i krigen. Ingen hadde behandling for det på den tiden, eller kunnskap.

Oppsummering:

Krig løser ingen ting, kommunikasjon er nøkkelen.

Julie

Hvordan det var i krigen.

Tyskerne hadde kommet mye lengre i våpen teknologien. De hadde større, mer moderne og flere sterke våpen en Britene. De var i tillegg mannsterke og mye redskaper til å kunne bygge ut basene sine som gjorde det mer komfortabelt for soldatene. Siden britene hadde det mindre romslig ble det også mange syke og smittede. Veldig lite hygiene som også førte til infeksjon. Dårlig med mat generelt på begge sider som ikke hjalp på verken humør eller energi.

Du kan ikke akkurat si at du ikke hadde noe imot den andre siden. Selv om begge siden kanskje var tvunget i krig så har allikevel flertallet støttet tyrannen som valgte krigen. Det handlet om å støtte det du trodde på. Du kunne ha tatt ditt egent liv vis du mente noe annet. Senarioet var drep eller bli drept. Du må drepe tusenvis for å redde millioner.

Du følger ordre for å gjøre det enkelt for alle. De som er høyere opp å gir ordre har lagt en strategi for angrep eller ulikt og viss det ikke følges kan det ha fatale konsekvenser. Enten for deg selv eller hele troppen. Det som valgte å gå i krig «frivillig» gjorde det for å støtte landet sitt. Enten for å oppnå makt eller forsvare sine hjemme. Noen måtte uansett så kanskje folk tok rollen slik at andre ikke måtte.

Viss det var for å forsvare mine egne og folket jeg bryr meg om hadde jeg gjort alt for å seire. Sikkert veldig lett å si, men tror jeg hadde hatt det i meg. Ordrene er det samme som ditt mål så du må bare stole på at de kommanderende vet va de snakker om. Om det sto mellom min familie eller noen andres skulle de kjent på krutt. Men ikke for moroskyld men for alternativet var verre.

Leveforholdene i skyttergravene var utrolig dårlige. Ikke mye mat eller drikke så alt måtte rasjoneres. Gå til sengs uten mat i magen og ligge i en seng uten madrass kan umulig være komfortabelt eller bra for soldatene. Siden det var skittent og råttent over alt så tiltrekke det seg rotter som også var sultne som kunne spise opp maten, spre smitte og til å med spise på mennesker. Mørkt og trist kort forklart. Sikkert et rent helvete.

Det å se folk rundt deg dø, bli sprengt til biter eller ble hardt skadet selv risser seg inn i hjernen både der og etter. Å venne seg til lukten og synet av døden kan umulig være sunt for menneskets psykiske helse. Alltid være på vakt skaper en stor paranoia. Dårlig med søvn, drikke og mat kan få deg til å hallusinere. Gjemme deg når du hører skudd eller bombe lyder hjemsøker deg selv om krigen er ferdig. PTSD som bel den store lidelsen etter krigen. For å glemme eller få

en god nattesøvn når du endelig er ferdig blir umulig å gjøre edru. Når du kom hjem ble du bare til en tom sjel som vandrer blant de levende. Alltid etter krigen er bare ekstra tid.

Krig på den tiden var jo litt mer aktuelt. Det var nok den enkleste måten å forhandle med de andre langene på. De kriget for å få større land, makt, penger, resursers og mange andre ting. Krig lager alle sine liv verre under selve prosessen og alle kommer traumatisert ut av det. Krig er utrolig dyrt. Det er mest sannsynlig derfor det ikke kommer en 3-verdenskrig siden det er billigere å handle med landene en å gå til krig. Personlig så hater jeg krig. Viss vi alle heller hadde samarbeidet kunne vi vert veldig mye mer utviklet. Alt vi kunne oppnådd viss vi kunne snakket med hverandre å finne utav ting. Alle hadde tjent på det.

Kirstin

Å være soldat i 1. Verdenskrig

Å være soldat i krigen var ingen enkel oppgave. Det var hardt og de var lenge borte fra familien og hadde lite kontakt med de som var ute i krig. Den eneste måten de kunne få kontakt med de var å sende brev, eller at noen videre formidlet noe fra person til person.

Det var mange soldater som bodde i skyttergraver og opphold seg der store deler av tiden. En av de største utfordringene var mangel på mat og renslighet. Der var gjørmer og blod i skyttergravene, og mange lå syke. De Lett å få infeksjoner når ting er så skitten, og det er vanskelig å holde f.eks. sår reint.

Det var faktisk så dårlig mat at soldatene som måtte spise maten ble syke.

Potene var de viktigste matvarene under krigen.

De tyske skyttergravene vær finere og reinsligere en de britiske sine. De hadde huler i skyttergraver der de hadde soveplasser.

Når tyskerne kom tilbake la di ut ei felle, og ødela alt som lå igjen. Drepte alt av dyr, og tok maten. Alt som kunne vær nyttig for britene ødela di. Dette påvirka også psyken. Vi kan tenke oss at de var i ei lita boble der de bare er nødt til å stå i det, og at det ikke har så mye tid til å tenke og reflektere over hvordan ting egentlig er.

De sivile hadde det ikke godt 1. Verdenskrig. Det var lite sivile, men de levde på det dei hadde.

De gikk til krig frivillig pga allianser, og gjorde sin plikt.

Når du jobber i militære jobber du for ditt lag og din ”allianse”, så jeg tror at det å holde ordre kan være utfordrerne men at de er en del av jobben. Noen tenker skyt eller bli skutt, så i en slik situasjon tror jeg at mange soldater skyter. Soldatene kjemper for sitt land, og for at de selv ikke skulle bli drept var det kanskje ”enklere” å skyte noen fra et anna land selv om du ikke har noe i mot den personen.

For å holde humøret oppe trengt de litt moralbust, da brukte di f.eks. musikk. En sang til soldatene for å holde motet oppe.

Det var hardt å vær soldat, ikke bare gjennom krigen men også etterpå. Mange soldater sleit med den mentale psyken etter de hadde vært med i krig. Noen får granatsjokk og noen forstår

ikke forskjellen på krig og virkelighet. Dette er det mange soldater som har slitt med i ettertid. Psykologisk hjelp hjalp ikke så mye etterpå.

De måtte ha vitner, for det var noen generaler høyt oppe i systemet som bare ville krige med rå makt. Tyskerne hadde lagt felle tråd, og tyskerne trakk seg tilbake men det hadde gått til en nye festning. Så når britene sprang over stoppa den ene soldaten å sa at tyskerne hadde laga ei ”felle”. Der var det f.eks. viktig å ha med seg vitner for å få tillit av det som sitter høyt i systemet.

Ingenmannsland, område mellom de tyske skyttergravene og de britiske skyttergravene. De kjempa for å vinne litt område. De prøvde å komme seg litt lengre frem, men sto egentlig heilt stille.

Spanskesyken kom i slutten for at det hadde vert mye sykdommer, og det tok liv av mye mer en det som omkom i krigen.

Jeg tror krig oppstår for uenighet og sjalusi. Noen ønsker å ha noe annet som f.eks ett anna land har.

Lene

Oppgave 1 verdenskrig

Britene hadde det være en tyskerne i 1 verdenskrig. Tyskerne var mer organiserte og hadde mer moderne utstyr en engelskmennene vertfall før amerikanerne ble med i krigen for å hjelpe de allierte. Noe av det britene hadde mer av en tyskerne var luftstyrke. Noe som også gjorde at de «vant» kampen i himmelen. Konsekvensene var også mye større for Tyskland. Vis en tysk soldat ikke ville krige kunne han bli landsforvist eller drept mens britene hadde en mye bedre moral. Det var nok mange som ikke hadde lyst til å drepe under krigen, men man ble tvingt til det. Vis man setter seg selv inn i den situasjonen så er det lett å si at man ikke vil drepe, men det sånn mann måtte gjøre. Vis en tysker skyter mot deg så skal du skyte tilbake. De var lært opp til å skyte fienden. Overlevelsesinstinktet til menneske sier at man skal skyte å da blir det fort at man dreper for å holde seg i live. De som var i krig måtte følge ordre. De som var i krig var jo alminnelige folk og hadde lite eller ingenting krigserfaring eller strategierfaring. De som ga ordrene var ofte eldre menn som hadde militærerfaring. De visste hva som måtte gjøres og hvordan de skulle gjøre det. Men mange av de som ga ordrene var kun interessert i krig og ikke strategi. Da blir det litt sånn drep så mange så mulig. Jeg kun skutt vis jeg måtte. Det blir at man følger ordre. Å jeg hadde skutt for min egen sikkerhet. For vis jeg ikke skyter så hadde jeg blitt drept. Som nevnt tidligere så er det overlevelse instinkt. Leveforholdene var dårlige. Det var ingen HMS og lite til ingen sikkerhet. Det var mye skadedyr som var i skyttergravene. Og vis man ble skutt så var det liten sjans for å overleve siden det var lite medisin. Å leveforholdene i krigen reiv på kroppen både fysisk og psykisk det var en grunn for at mange folk etter krigen slet med post traumatisk stress og trengte behandling for dette etter krigen i mange år etterpå. Leveforholdene reiv også på moralen i gruppa som du var i. Desto dårligere forhold desto mindre blir moralen. Krig generelt er ikke bra. De er bare negative sider med det. Det skaper redsel, økonomisk nedgang, menneskeliv går tapt, det kan skape rivalisering og fysisk og psykisk sykdom.

Malin

Empatisk historietenkning

1. verdenskrig

Det å være en britisk soldat har nok ikke vært særlig lett. Soldatene levde i trange skyttergraver og hadde ikke særlig tilgang på mat, drikke eller gode sengeplasser. De var også borte fra familien, som må ha vært veldig tøft i lengen da de sitter og lurert på om de noen gang får se dem igjen. Deres medsoldater dør rundt dem og de har lite tilgang på medisinsk hjelp.

I filmen «1917» får vi se at det er store forskjeller på hvordan britene og tyskerne levde. Man kan se at tyskerne har mye større skyttergraver, med bedre beskyttelse. Britene sine skyttergraver var gravd ut av leire, mens tyskerne hadde mer sement. Tyskerne har et stort rom med gode sengeplasser og mer tilgang på mat. Hos britene kunne vi se folk ligge å sove langs veggen til skyttergraven, og folk lå tett i tett oppi hverandre. Tyskerne hadde bedre krigsvåpen, mens britene lå litt bak. Tyrkerne hadde f.eks. bedre kanoner. Britene derimot hadde bedre skip og fly.

Når man er soldat i krig, har man ordre man må følge. Man er trent opp på hva en skal gjøre og hvordan det skal gjøres. Det å drepe noen man egentlig ikke har noe imot har nok vært vanskelig i starten, men etter hvert som man er ute i krig handler det om å skyte eller bli skutt selv. Det å drepe en av dine egne eller se dem bli drept må nok ha vært ennå vanskeligere, men om det er for å gi slipp på lidelse etter en stor skade, måtte en bare tenke at det var det beste for dem.

Soldatene måtte bare følge ordre. De var sivile folk som kjempet for landet sitt. Når de er i krig, kan de ikke bare bestemme selv hva de vil gjøre og ikke. Soldater gikk til krig først og fremst for å verne om sitt eget land. De var sivile folk som var vernepliktige, og hadde sin plikt å kjempe for landet.

Om jeg hadde vært i krig hadde jeg fulget ordre, ja. Som soldat er det din plikt å følge ordre. Jeg vet ikke hvordan planen til de øverste er og må derfor bare følge hva som blir sagt. Hadde jeg bare styrt på og gjort som jeg ville selv, hadde jeg nok ikke levd særlig lenge på egenhånd. Det å skyte noen jeg ikke har noe vondt mot, hadde jeg nok gjort om jeg var i en krig. Som sagt handler det om å drepe eller bli drept selv. Når du er i krig, er du også i en egen liten boble av adrenalin og tenker kun på deg selv og dine.

Leveforholdene i skyttergravene må ha vært svært tungt og trist. Som nevnt tidligere var det lite tilgang på mat, drikke og soveplasser. Man ligger tett oppi folk hele dagen og har ikke særlig mulighet for å trekke seg litt vekk for seg selv. Soldatene gikk også lenge uten å se familien sin, og det var ikke sikker de fikk se dem igjen. Jeg tror flere av soldatene har slitt mye psykisk både da og i ettertid. Etter å tilbringe dagene sine i en skyttergrav, krige og lengte etter familien sin, kan en ikke ha det særlig godt. I tillegg er alt av jord ødelagt rundt dem og det må ha gjort at det er veldig grått og lite livlig rundt dem. Jeg tror flere av dem kan ha vært deprimerte. Mange har lidd av PTSD etter mange bombingene, og det å se døde lik rundt seg. Det å høre et lite smell av en ballong, eller et hjul punktere kan gi dem traumer fra krigstiden.

Oftestarter krig på grunn av tilgang til livsviktige naturressurser, religion og ønske om politisk makt. Andre ganger oppstår det på grunn av at befolkningen gjør opprør mot myndighetene. Krig har forskjellig historie etter hvilken side du støtter.

Nora

Første verdenskrig

Skriv en side om hvordan det var å være soldat i første verdenskrig på britisk side.

Ting å ha med:

Reflekter over hvordan britene hadde det kontra tyskerne i krigen / på slagmarken.

- Britene lagde skyttergravene sine for et litt kortere opphold, så de endte med å bli skitne og sorpete. Mens tyskerne lagde sine for et mye lengre opphold slik at de var bedre kvalitet og holdt seg litt renere. Noen av skyttergravene var fulle av stinkende slimete sorpe, var også rotter.

Hvordan rasjonaliserte man sine valg? Å drepe noen man ikke egentlig har noe vondt imot?

- De klarte å drepe andre som de ikke hadde noe imot fordi det var drep eller bli drept, så når du ikke har noe valg så klarer de det meste. Mulig flere av de hadde dårlig samvittighet, men det var noe de måtte gjøre for å kjempe for landet sitt.

Hvorfor fulgte man ordre? Hvorfor gikk de til krig frivillig?

- For hvis de ikke fulgte ordre så fikk det nokk noen konsekvenser som de ikke ville skulle skje. Kanskje de ikke hadde det så bra i landet og ville kjempe for at landet skulle få det bedre.

Hadde du fulgt ordre? Klart å skyte noen du ikke ville noe vondt egentlig?

- Jeg hadde nokk fulgt ordre selv, fordi jeg var redd for at hvis jeg ikke gjorde det så ville det få konsekvenser for meg eller familien min. Jeg hadde ikke villet skyte noen, men jeg hadde nokk gjort det for at ingen skulle skyte meg først.

Hvordan var levetilstandene i skyttergravene? Hvordan tror du det påvirket mentaliteten og psyken til soldatene? Både der og da, men også i ettertid.

- Levetilstandene i skyttergravene var dårlig, det var lett å få en infeksjon om du hadde et lite sår. Tror også at krigen påvirket folket mer enn de selv kanskje var klar over. Det å leve i usikkerhet på om du overlever dagen får deg til å tenke på en helt annen måte.

Hva tenker du om krig generelt; hvorfor oppstår det, og hva innebærer det? Både for de som kriger, men også de sivile.

- Jeg mener at krig ikke er den rette måten å løse en konflikt på, bør klare å gjøre det uten å bruke vold. Krig kan oppstå av mange forskjellige årsaker, men som oftest er det en konflikt eller uenighet. Mange sivile blir påvirket fordi det er ofte sivile som blir angrepet for at folk skal ta det mer seriøst.

Olav

Basert på filmen 1917 som vi så i timen, så det ut som tyskerne hadde det bedre i skyttergravene. Det så ut som tyskerne hadde brukt mer tid på å bygge gravene. Blant annet brukt mer betong og sandsekker. Britene sine såg ut til å være lavere kvalitet. Mindre sandsekker og betong, gjorde at gravene ble gjørmitte og skittne. En annen ting eg la merke til i filmen var at i tyskernes graver, hadde di gravt ut egne «sovebunkere», mens i britene sine gravde di et lite hull i veggen og så veldig ukomfortabelt ut. Liten konklusjon her er at tyskerne hadde brukt mer tid på skyttergravene sine en britene og derfor hadde litt bedre levestander i skyttergravene. Levevilkårene var forferdelige. Sorpe, rotter, dårlig feltmat og til tider mye skadde og døde folk er ikkje akkurat en god levestander. Alt dette førte også til mye sykdom. Derfor vil eg tru at ved lengre perioder i skyttergravene, datt motiavasjonen drastisk. Det er ikkje særligt gøy å leve i et sorpehull.

Den største delen av den britiske hæren, var ikke trente soldater. Dette var vanlige menn i gaten som hadde jobb og familie hjemme. Mange var yngre menn som akkurat hadde vært vernepliktige og måtte derfor bidra. Derfor var det mange av soldatene så fulgte alle ordre til punkt og prikke, siden di ikke visste hva di skulle gjør visst ikke. Eg trur det var mange av vernepliktige soldatene som slet med å drepe andre. Det skal en del til for å gjøre. Men trur når du står der midt i krigen og folk roper og skriker tar adrenalinet over og du klarer å drepe. Men det er mange som sliter etter å ha vært i krig med PTSD og traumer. Hadde eg selv vært i krig, hadde eg fulgt di fleste ordre og hadde nok drept om eg måtte. Eg tenker at visst ikke eg dreper motparten, dreper motparten meg. Eg hadde fulgt ordrer for eg tenker at di som har styringen kan mye mer en meg om krig og hva vi burde gjøre.

Krig generelt oppstår når noen galninger får ta litt for mange viktige politiske valg. Det eneste det innebærer er at flere menneskers liv går tapt uten grunn. Både soldatene og sivile. Den store taperen i krig er alltid lokalsamfunnet og de sivile mennesker.

Peder

Å være soldat i 1. Verdenskrig

Å være soldat i første verdenskrig på britisk side var hardt, vanskelig og brutalt. Jeg vil tro britene generelt hadde det hardere enn tyskerne. Basert på filmen 1917 så det ut som tyskerne hadde det bedre i skyttergravene. Det så ut som at tyskerne hadde brukt mer tid på å bygge gravene. Blant annet brukt mer betong og sandsekker. Det så også ut som at tyskerne hadde bedre senger enn britene. Britene sine skyttergraver så ut til å være av dårlige kvalitet. Deres skyttergraver så skitnere og mindre ut.

Tyskerne hadde også det nyeste av utstyret mens britene ikke hadde det. Tyskerne ødela sine egne kanoner slik at britene ikke skulle kunne bruke dem. Tyskerne tok med seg, ødela eller skøyt alt som kunne vært nyttig for britene.

Tyskerne var veldig på dette med en ny stor nasjon, britene ble bare dratt med i krigen. Jeg tror man rasjonaliserte valgene sine ved å tenke på Tyskland som fienden. Og at man måtte tenke at hvis man ikke drepte fienden ble man drept selv. Jeg kan se for meg at det er hardt å drepe noen man ikke egentlig har noe vondt imot. Men jeg tror at man måtte se på alle som fienden for å kunne gjøre det.

Som soldat måtte man følge ordre, hadde ikke soldatene fulgt ordre hadde de sørget for tap av krigen men også risikert både eget og andres liv. Soldatene fulgte ofte ordre for de ikke visste bedre, det var mange helt normale folk som ikke visste hva de skulle gjøre i en krig som ble soldater. De hørte på sine overordnede og håpte at de visste hvordan man skulle løse dette på best mulig måte.

Mange av soldatene gikk ikke til krig frivillig, de gikk til krig for de måtte.

En stor del av soldatene var vernepliktige og dermed var det deres plikt å stille i krigen. Noen soldater stilte i krigen av egen fri vilje, jeg tror de gjorde dette for å beskytte landet sitt. Krigen begynte som en krig om stolthet og om nasjonaliteter, derfor tror jeg noen soldater gikk i krigen frivillig. De visste ikke at krigen kom til å ende opp som et blodbad, der det eneste de kunne gjøre var å gjemme seg i skyttergraven å håpe at man forstått lever dagen etter.

Leveforholdene i skyttergravene så ikke bra ut, levevilkårene var forferdelige. Det var sorpe, rotter, dårlige feltmat og dårlige sovemuligheter. Jeg tror dette påvirket mentaliteten og psyken til soldatene veldig dårlig. Det så også skummelt ut å være i skyttergravene siden de ikke var

trygge. De visste ikke om de kom til å overleve krigen. Mange av soldatene sliter med psykiske lidelser som PTSD og traumer etter alt de opplevde i krigen.

Krig generelt oppstår når noen ustabile mennesker får litt for mye makt i et land. De drar med seg flere menneskers liv som går tapt uten noe særlig grunn. Ødelegger livene til både soldatene og sivile.

Den store taperen i krig er alltid lokalsamfunnet og de sivile mennesker.

Roar

Mine dager er lange, og vi får så vidt noe søvn da vi hører skudd og eksplosjoner mens vi venter i skyttergravene – vi har det helt forferdelig med dårlig oppbygning av infrastruktur på sidene våre og jeg har sett hvordan noen av tyskerne har hatt det – skikkelig gode senger og mye plass å gå på slik at vi slipper å sitte og gå i trange ganger i gravene. Vi benyttet noen av skyttergravene deres når de hadde gått retrett – og det var det beste vi kunne ha gjort, gode senger å sove i, mer lager å benytte og det var nesten som jeg var hjemme igjen – bare uten mor og far.

Det er ikke alltid et enkelt valg å skyte noen, enten om de er aggressive soldater eller ei, du får alltid noen form for skyldfølelse – hvert fall meg selv. Men blir vi jaget eller om det er snakk om mitt eget liv eller mine kamerater så er jeg rask på avtrekkeren.

Maten vi fikk var noenlunde grei, men skulle ønske jeg heller var hjemme hos mor og fikk den gode ertestuing hennes. Det elskede brødet jeg har spist hele livet og det gode godteriet som mormor lagde til oss i ny og ne – men slik er det ikke her og vi skulle gjerne hatt muligheten til å reise hjem en eller annen gang på permisjon.

Ordrene vi fikk var utrolig strenge, å følge ordrene var snakk om liv og død – skulle vi trosse ordrene eller ikke følge dem var det større konsekvenser for oss individuelt, derfor var vi frivillige til å følge uansett alt. Flere av oss ble sendt direkte til å dø på frontlinjen, men slik var livet og vi kunne ikke gjøre noe for det. Men vi stolte på sersjantene og kapteinene våre – vi visste de ville kun det beste for oss og for vårt eget land, og det å gjøre noe for fedrelandet var den største motivasjonen for flere av oss.

Jeg er selv overrasket at jeg overlevde denne forferdelige krigen i hele 4 år og at vi slipper å oppleve dette en gang til. Hele familien min har vært redd for meg gjennom alt og jeg har selv vært usikker på min egen framtid. Slik jeg hørte det krigen startet var på grunn av politiske grunner, men jeg er stort sikker på at denne propagandaen ikke er det som er sant hva som egentlig startet alt. Selv tror jeg denne krigen oppstod generelt på grunn av politikken som skjer rundt om i verden, de øvrige maktene kan ikke bestemme seg om hvilke landområder som de eier og vil heller eie større deler av andre land eller ta de helt over.

Det har følt helt for jævlig nå i dag, det er flere netter jeg bare våkner om jeg plutselig hører noe – og kommer det mye lyd spontant så blir jeg helt hysterisk og all vit går fra meg. Jeg skal stå til slik at mine unger slipper å oppleve dette slik som jeg gjorde den dag.

Sarah

Livet som soldat i første verdenskrig

Livet som britisk soldat tror jeg var langt mye hardere enn tyskerne sitt. I 1917 filmen så du tydelig framstillingen av britene og tyskerne. Britene sine skyttergraver var langt dårligere enn tyskerne sine. Britene sine skyttergraver berte preg av dårlig hygiene, skitne forhold og generelt særs dårlige forhold. Tyskerne sine skyttergraver var derimot langt bedre. Tyskerne hadde bedre forhold, bedre hygiene og bedre teknologi. Tysk ingeniørkunst var dominerende slik som vi så i 1917.

Enhver soldat fikk i oppdrag å krige og ta liv om nødvendig. Deres oppgave var å beskytte landet og dens suverenitet. De ble trent til å krige mot fienden og å ta ett liv var en del av jobben. Måten man rasjonaliserte det valget med å ta fienden sitt liv var vell å beskytte seg selv og landet sitt. Man måtte derfor drepe enhver person som tilhørte fienden. De fulgte ordre fordi det var eneste måten å være en god soldat på. Hvis man ikke fulgte ordre hadde man ikke noe i hæren å gjøre. Dette var de trent for. Mange dro frivillig til krig fordi de ikke hadde jobb hjemme. Mange var gjerne fattige og lavt utdannende. Derfor ble å melde seg inn i hæren eneste logiske alternativet.

Hvis jeg hadde jobbet som soldat hadde jeg fulgt ordre. Og om jeg måtte drepe hadde jeg nok gjort det. Å skyte noen blir annerledes i krig. Du utfører en ordre og kan ikke tenke på fienden som ett uskyldig menneske. Jeg tror nok at jeg kunne drept noen ved ordre. Men hvordan man reagerer etter en slik hendelse er umulig å si. Levekårene i skyttergravene var meget dårlige. I filmen 1917 ser man tydelig dette. Skyttergravene til britene er absolutt verst. De syke og skadde sitter nærme hverandre. De går på do i skyttergraven og lever der hele døgnet. Spanskesyken blir som ett resultat av forholdene i skyttergravene.

Krig oppstår når ett eller flere land er uenige om politikk, religion eller landområde. Enhver krig handler om hvem som har mest makt og hvem som er sterkest. En krig blir gjennomført med kamp og våpen er sentralt i krig. En krig innebærer harde kamper mellom to eller flere parter. Oftest er det den parten som har størst hær som vinner. En krig skader også de sivile i stor grad. Hele infrastrukturen til de sivile blir ødelagt i en krig. De sivile for også psykiske skader ikke minst som de bærer med seg resten av livet. Så en krig rammer altså ikke bare ting som du ser rundt deg, men også menneskene deres liv.

Jeg personlig er imot krig. Jeg er for at ethvert land skal ha militære styrker som kan forsvare seg. Krigføring i seg selv mener jeg er unødvendig og kostbart for samfunnet. Ofte handler krig om avanserte ting som vanlige folk ikke skjønner. Jeg mener hvis ett land er uenig med ett annet land bør det gjøres diplomatiske forhandlinger dem imellom. Krig er etter mitt syn siste og verste løsning.

Truls

hvordan det var å være soldat i første verdenskrig på britisk side

Jeg tror at britene hadde det verre i første verdenskrig enn tyskerne, det vises også i filmen. For eksempel skyttergravene, tyske sine var mye rensligere og finere, hvor de hadde sandsekker og gravd ut hull mye finere enn britene. Hvor tyskerne hadde også senger hvor de sov, mat og drikke osv. Mens britene sov i grøftene, hvor det var møkkete, vått osv.

Jeg tror også at folk rasjonaliserte sine valg bare med tanke på seg selv. Selv om de ikke ville drepe fienden så gjorde de det på grunn av seg selv. Det vises også godt i filmen, når britene tok ned flyet til tyskerne, så krasja den ned. Personen overlevde men var skada og var satt på fyr, pga flyet. Så de to hovedpersonene ville hjelpe han, ikke drepe han. Hovedpersonen gikk for å hente vann å gi han litt, mens han andre kompis prøvde å holde han oppe, så han fikk puste og komme litt til seg selv. Det endte til slutt med at tyskeren knivstakk kompis til hovedpersonen, selv om han hjalp han. Fordi han var fienden. Derfor tror jeg at folk drepte hverandre selv om man ikke ønsket, på grunn av å beskytte seg selv. Du vet aldri hva fienden har i tankene.

Jeg tror at folk gikk til krig og fulgte ordre kun på grunn av seg selv, familien og landet. Hvis de ikke gikk til krig så kommer fienden og tar over landet, gir deg ordre om hva du skal gjøre osv, og hvis du ikke gjør det så blir du nok straffa, kanskje til og med drept. Fordi hvem er du for dem? De tenker på seg selv og sine folk, ikke på fienden. Så får at sånne ting skulle unngås så gikk man frivillig til krig for å slippe det, og ikke minst med tanke på familien sin. At ungene og kona skal ha det bra.

Jeg hadde fulgt ordre til en viss grad. Selv om en general synes noe er bra, betyr det ikke at det er bra. Hadde ikke gått og gjort alt han sa uten å ha tenkt over det. Hadde det vært krig, så hadde jeg beskyttet meg selv og familien min da, så hadde nok skutt folk som gikk i angrep mot oss, men hadde ikke skutt folk ut av det blå bare fordi jeg kan.

Jeg tror at det ikke var bare å leve i skyttergravene. Det var skittent, lange dager der du er konstant på vakt, må følge med men ikke gjøre noe dumt. Et lite dumt valg så mister du hodet. Dårlig mat, dårlige senger, skittent og lite god hygiene.

Jeg tror også at mentaliteten og psyken til folk ute der var veldig spesiell. Man ble ganske så syk og skada i hodet av alt det der. Hvor en hørte på skudd hver dag, uten noe verneutstyr. Dårlig hørsel, sykdommer pga hygienene osv. Tror ikke det stoppa etter krigen heller. Tror folk

som var der og da sleit ganske mye med det når krigen var over eller når di dro hjem og. Hvor når di kom hjem og visste at di var sikre og at ingen krig var der, men fortsatt var på vakt. Dårlige drømmer, lite søvn, masse tenking på krig. Hvor di så kompisene dør osv. Så har du det der når di går ut, at alt di ser er fiender, selv om det er normale, sivile folk. Om noen hever stemmen eller noe sånt, slår i noe som lager litt lyd, så hopper opp «soldatene» som var i krig, og ser rundt seg med en gang. At selv om di er hjemme, så føler di fortsatt at di er i krig.

Krig generelt er rett og slett folk som ikke er enige, folk som er uenig om ting, derfor krig oppstår. Kan være først små ting som oppstår, som bygger seg opp, som da blir flere små ting til en stor ting. Jeg tenker ikke noe stort om krig, det er en ting som er mye større en meg og jeg kan ikke gjøre noe med det, selv om jeg vil eller ikke at det skal være krig. Min stemmerett rundt krig er absolutt 0. Men jeg syntes at det er for dumt at folk skal krige mot hverandre fordi noen personer som er litt høyere en andre i landet skal bestemme over oss, at vi skal krige for dem. Det som hadde vært rettferdig er at di som vil krige (generalene), får fikse det selv, og ikke å dra oss sivile i det. Fordi di fleste i forrige krigene var sivile folk som krige, som ikke visste hva de gjorde en gang.

Hadde det vært krig i dag, så hadde det ikke vært i nærheten av hvordan di forrige krigene var. I dag hadde krigen vært basert på knapper. Hvor di skyter atombomber på hverandre, og krigen hadde blitt ferdig på en to tre. Det skumle er hvor store di atombombene i dag er. Di ødelegger ikke bare landet, mene hele jordkloden. Derfor håper ingen på krig i nåtida.